Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT | פרייז 15 גראָשען | היינט 8 זייטען

נייער פאלקסבלאט

№ 12 | Łódź, Środa, 14 stycznia 1931 r. | נײַנטער יאהרגאנג | לאדז, מיטוואך, כ״ה טבת תרצ״א | № 12

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 224-71. — אדרעס פון רעדאקציע און אדמיניסטראציע: לאדז, פעטריקאווער 21, טעל. 224-71

400 נייע סעקוועסטראטארען

וועלען איינמאהנען די פערלעגענע שטייערען

נעכטיגע זיצונג פון סיים

וואַרשאַ, 13. (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספאָנדענט) די זיצונג פון סיים האָט זיך געעפענט האַלב זעקס אַ זייגער אין אָוונד, די סענסאַציע איז געווען דאָס אָפּגעבען די שבועה דורך די געוועזענע בריסקער אַרעסטאַנטען וויטאָס, קערניק, טשאַלקאָש, דיבוא, ווראַנא, מאַכנער, סאַוויצקי, די אָפּאָזיציע האָט זיי געמאַכט אָוואַציעס.

דאַן האָט דער פּאָרזיצער ערקלערט, אַז דער סיים דאַרף בעשטעטיגען 48 פעראָרדנונגען, וועלכע זענען אַרויסגעגעבען געוואָרען דורכ׳ן מלוכה־פּרעזידענט בעת דער סיים איז נישט געווען טעטיג און 27 האַנדעלס־אָפּמאַכען מיט פערשידענע מלוכות דערונטער אויך מיט דייטשלאַנד. אַלע אָפּמאַכען זענען ראַטיפיצירט געוואָרען, אַ חוץ דער דייטשער, וועלכער איז שטאַרק אַטאַקירט געוואָרען דורך די ענדעקעס.

דעפּ. וויניאַרסקי (נ. ד.) פאַלט אָן אויף דער רעגירונג, הלמאי זי פיהרט דיפּלאָמאַטישע שפּילען מיט דייטשלאַנד און מאַכט איהר חנדלען. ער האַלט, אַז די רעגירונג איז נישט גענוג ענערגיש אַרויסגעטרעטען בעת דעם ענין טרעוויראַנוס, ער רעדט אויך וועגען דער איגערליכער לאַגע וועלכע פּערערגערט זיך מיט יעדען טאָג.

דעפּ. וואַווזשינאַווסקי (ז. ב.) פערטיידיגט די רעגירונג, ערקלערענדיג אַז די רעגירונג טוט אַלץ וואָס איז מעגליך צו פערבעסערן די לאַגע פון לאַנד

דאַן טרעט מען צו צו דער פראגע וועגען נייע קרעדיטען פאַר 400 נייע סעקוועסטראַטאָרען, דעפּ. פּיאַטקאָווסקי (פּ.פּ.ס.) טרעט זעהר שאַרף אַרויס געגען די נייע קרעדיטען, ער רעדט אויך וועגען דער מעשה בריסק, דאַן זאָגט דער רעדנער, די יודישע סענאַטאָרען האָבען זייערע וועהלער געגעבען פערשידענע הבטחות און צום סוף לאָזט עס זיך אויס מיט 400 נייע סעקוועסטראַטאָרען, וועלכע וועלען אָראָפּציהען פון זיי די הויט.

דעפּ. ווישליצקי שרייט אויס פון אָרט; ס׳איז נישט אמת, מיר האָבען קיינעם קיין הבטחות נישט געגעבען.

דעפּ. פּיאַטראָווסקי: איהר שעהמט זיך דאָך איצט אדורכצוגעהען דורך די גאַלעריעס, איהר ווייזט נישט דאָס פנים פאַר די יודישע סוחרים.

דע״ סיים־מאַרשאַלעק שווישאַלסקי נעהמט ביי דעם רעדנער צו דאָס וואָרט.

אַ קורצע רעדע האַלט דער פינאַנץ־מיניסטער מאַטושעווסקי וועגען די 400 נייע סעקוועסטראַטאָרען.

צום סוף זענען אין דער העכסטער קאָנטראָל־קאַמער געוועהלט געוואָרען די דעפּוטאַטען בירקא, האַלובקא, קערניק און טראַמפּטשינסקי די נאָהענטסטע זיצונג פון סיים קומט פאַר פרייטאָג.

וואס האט ה' דעוועי געזאגט וועגן פוילן

ניו-יאָרק, 13. (ספּ. טעל.) די ניו־יאָרקער פּוילישע צייטונג „דזשעני פּאָלסקי“ ברענגט אַ אינטערוויו מיט דעם נעוו. פינאַנציעלען בעל יועץ פון דער פּוילישער מלוכה דעוועי. דעוועי האָט פעסטגעשטעלט, אַז מאַרשאַל פּילסודסקי ווענדעט אָן בויגע פּוילען פּאַטעריליכע מעטאָדען; שטרענגע אָבער נישט שרעקליכע.

וואָס שייך דער פּאַציפיקאַציע אַקציע אין מזרח-גאַליציען, האָט דעוועי ערקלערט, אַז ער איז געווען פאַר די וואַהלען און בעת די וואַהלען אין פּוילען און האָט וועגען קיין שום טעראָר נישט געהערט. דעוועי האָט ווייטער פעסטגעשטעלט, אַז אין פּוילען וועט נאָך גוט זיין און ער בעדויערט שטאַרק, וואָס ער האָט פערלאָזט פּוילען.

זיצונג פון רעגולאמין-קאמיסיע

אויף דעם ענין בריסק איז קיין ענטפער נישט געגעבען געווארען

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש פון אונזער קאָרעספּאָנדענט) היינט איז אונטער׳ן פאָרזיץ פון דעפּ. פּאָדאָסקי (ב. ב.) פאָרגעקומען די זיצונג פון דער רעגולאַמין-קאָמיסיע ביים סיים.

נאָכ׳ן ערלעדיגען אַ רייהע פאָרמאַלע פראַגען האָט דעפּ. פּושאַק (פּ. פּ. ס.) רעפערירט דעם פאָרשלאַג וועגען אָפּשטעלען די פּראָצעסען געגען אַלע געוועזענע בריסקער אַרעסטאַנטען און בעפרייען פון די דעפּוטאַטען סאַוויצקי און סמאָלאַ, וועלכע זיצען נאָך ביז היינט.

פון אַ בריף וואָס איז אדורכגעלייענט געוואָרען דורכ׳ן רעפערענט איז צו זעהען, אַז די דעפּוטאַטען סאַוויצקי, טשאַלקאָש און דיביא זענען צוגעצויגען געוואָרען צו פעראַנטוואָרטליכקייט פאַר זייערע אייגענע מיט אַנדערע פערזאָנען אַנטיסטאַט, לויט וועלכען מ׳האָט געוואָלט מיט קראַפט בעזייטיגען די מיטגלידער פון דער איצטיגער רעגירונג און זיי פערבייטען מיט אַנדערע נישט ענדערנדיג די מלוכה-אָרדנונג.

די דאָזיגע אַקציע האָט זיך נישט בעגרענצט אויף איינגעבען און אַרבייטען די גרונדשטעלליכע מיינונג, נאָר אויך אין צוגרייטען די מאַסען צו אַקטיווע אַרויסטרעטונגען און אָרגאַניזירען באַטאַליאָנען, וועלכע זענען פערזעהען מיט הייס געוועהר. אַ חוץ דעם האָבען נאָך די דעפּ. אָטען סאַוויצקי און דיביא אַ גאַנצע רייהע אַנדערע קרימינעלע פּראָצעסען.

דער אַנוועזענדער פערטרעטער פון יוסטיץ־מיניסטעריום האָט ערקלערט, אַז דאָס איינזעצען די אַרעסטאַנטען אין בריסק איז געווען בערעכטיגט און דאָס קרייז-געריכט האָט אָפּגעוואָרפען אין דער הינזיכט די אַנקלאַגע פון די פערטיידיגער, וואָס שייך דעם רעגולאַמין וואָס איז אַנגענומען געוואָרען אין דער בריסקער פעסטונג, האָט דער רעגירונגס-פאָרשטעהער נישט געגעבען קיין אינפאָרמאַציעס.

די פאָרשטעהער פון ב.ב. זענען געווען געגען דעם, אַז ס׳אַלען אָפּגעשטעלט ווערען די פּראָצעסען געגען די דעפּוטאַטען.

צום סוף איז בעשלאָסען געוואָרען די בעגריפע דיסקוסיע אָפּצולעגען ביז דער רעפערענט וועט אָפּגעבען אַ גענויען בעריכט.

ס׳איז כדאי צו בעמערקען, אַז די דעפּוטאַטען ווערען געמאַכט פאַראַנטוואָרטליך אפילו וועגען מלוכה־פערראַט. דעם דעפּ. סמאָלאַ ווערט פאָרגעוואָרפען, אַז ער האָט געגנוב׳עט 3 חזירים און 17 אינדיקעס(!)

דער פאָרזיצער פון דער קאָמיסיע האָט אויך ערקלערט, אַז דער פאָרשלאָג פון יודישען „קאָלאָ“ צו ענדערען דעם סיים רעגולאַמין איז מעהר נישט אַקטועל, ווייל דער רעגולאַמין איז שוין אָנגענומען געוואָרען.

היינט — זיצונגען פון 18 סיים-קאמיסיעס

וואַרשאַ, 13 (טעלעפאָניש) היינט מיטוואָך קומען פאָר זיצונגען פון 18 סיים קאָמיסיעס.

דער עקאנאמישער קריזיס אין ארץ-ישראל

ירושלים, 13. (יט״א טעלעגראַפיש) אַרומרעדענדיג דעם איצטיגען קריזיס, וואָס וואַקסט אָן אין א״י שרייבט „דבר“: דער קריזיס, וואָס קומט אָן בידראָהט די עקאָנאָמישע פּאָזיציעס פון די יודען. ביי אַזאַ לאַגע איז פון קליינער וויכטיגקייט, אויב ה״ב בערלין וועט בלייבען אין דער עקזעקוטיווע, אָדער אַרויסטרעטען פון איהר. די יודישע אַגענץ מוז זיך אָנשטרענגען און אויפּועל׳ן, אַז די רעגירונג זאָל פאָרנעהמען שריט, כדי צו בעפרייען דאָס לאַנד פון אַנוואַקסענדען קריזיס און אַרבייטסלאָזיגקייט.

קאמוניסטען ווילען ארויסרופען נייע אונרוהען אין ארץ-ישראל?

ריגא, 13 (יט״א טעלעגראַפיש) דאָ זענען דעיהאַלטען געוואָרען ידיעות, אַז דער עקזעקוטיוו פון קאָמינטערן האָט אָפּגעהאַלטען אַ זיצונג און האָט בעשלאָסען אויסצונוצען די קאָמוניסטישע פּאַרטיי אין א״י, אַז זי זאָל אַרויסרופען פרישע אַראַבישע אומרוהען אין לאַנד, די זעלבע קוועלע גיט ווייטער איבער, אַז אין ירושלים איז פאָרגעקומען אַ קאָנפערענץ פון דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי אין ס׳איז געוועהלט געוואָרען אַ נייע ליטונג, אין וועלכער ס׳זענען אַריין פיל אַראַבער.

אראבער פערלאנגען צו בעגנעדיגען

די אנטיילנעהמער אין צפת׳ער שחיטה

ירושלים, 13 (יט״א טעלעגראַפיש) די אַראַבישע פּרעסע טיילט מיט, אַז 100 אַראַבישע משפחות פון צפת זענען צוזאַמען מיט די פרויען און קינדער געקומען קיין ירושלים און געבעטען צו בעפרייען די פערמשפּטע אַראַבער. 4 פון זיי פון וועלכע 3 זענען געווען פערמשפּט אויף לעבענסלענגליכע תפיסה זענען בעגנעדיגט געוואָרען.

Dr. med.

I. Wajnberg

Cegielniana 47, tel. 126-02

צוריקגעקעהרט

אינערליכע קראַנקהייטען

ספּעציעל פאַר לונגען- און האַרץ-קראַנקהייטען

בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג-זון.

נעהמט אָן אין דערהיים פון 3—5.

מאשין-מצות

ווערט געבאַקען אַלע טאָג פרישע און דינע

ווי אויך מצה-מעהל, אייער-פערפעל

און סוכאַרקעס לויט קאַרלסבאַדער סיסטעם

מיר עמפּפעהלען צו יעדער צייט אונזער גוט-בעקאַנטע און פרישע געבעקען פון אונזער

איבעראַל בעוואוסטער צוקערניע

נ. וויינבערג

38 פיעטריקאָווער 38

:-: טעל 143-22 :-:

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַך איך בעקאַנט, אַז דאָנערשטאָג, ד. 15־טן יאַנואַר 1931 ווערט געעפענט אויף זאַוואַדזקאַ 14

אַ נײַע שטקלאַסיגע איינגעאָרדנעטע

קאַוויאַרניע

וואו עס ווערען אויך אַרויסגעגעבען שמאַקהאַפטע מיטאַגען פון 1.50 זל. פריהשטיק און אָווענדברויט צו צוגענגליכע פרייזען. בעמ.: עס זענען אויך איינגעאָרדנט ספּעציעלע גאַבינעטען צו שפּילען שאַך, דאָמינאָ און פּוף.

מיט אַכטונג „Café CENTRAL“

זאַוואַדזקאַ 14, טעל. 192-69

איינהאַבער פ. ליטסלאַו

אנאנסען אין „נייעם פאלקסבלאט“

האָבען דעם גרעסטען ערפאָלג!

דאנקזאגונג.

די פערוואַלטונג פון קליינהענדלער-פעראיין פון פרוכטען און געמיזע אין ראַיאָן פון גרינעם מאַרק (זשעראָמסקי 45), דריקט אויס דערמיט אָנ־עפענטליך דאַנק די אַלע חשוב׳ע געסט, וועלכע האָבען זיך בעטייליגט אין אונזער פייערונג בעת דער עפענונג פון לאָקאַל און צוליב׳ן „התחלת-הספר“. בעזונדערס דאַנקען מיר דעם וויצע-פּרעזעס פון צ. ק. ביי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע אין פּוילען ה׳ ד״ר דעפּ. מ. קלומעל, ד״ר ראָזענבלאַט

די מיטגלידער פון לאָדזשער ציוניסט׳ן קאָמיטעט ה״ה משה לימאַן, מ. ח. רומקאָווסקי

און דעם סעקרעטאַר ה׳ א. שפּירא.

גלייכצייטיג דאַנקען מיר אויך די אַלע וואָס האָבען געגעבען שפּענדע אין מזומן און פּראָדוקטען פאַר׳ן בופעט.

די פערוואַלטונג פון קליינהענדלער פעראיין פון פרוכטען און געמיזע אין ראַיאָן פון גרינעם מאַרק.

ענין בריסק ביים מלוכה-פרעזידענט

פרעזידענט פאדערט בעריכטען פון קריגס-מיניסטעריום און פרעמיער-מיניסטער

וו א ר ש א, 13. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). אין צוזאמענהאנג מיט דער פעטיציע, וואס די פראפעסארען פון לעמבערגער פאליטעכניקום האבען געשיקט צום מלוכה-פרעזידענט וועגען ענין בריסק — האט דער פרעזידענט ארויסגערופען דעם גענעראל דאניעץ פון קריגס-מיניסטעריום, כדי אויסצוהערען פון איהם א בעריכט.

אויך פרעמיער סלאוועק וועט די פראגע רעפערירען פאר'ן מלוכה פרעזידענט.

* * *

ס'הערט זיך אויך ערווארט, אז מאיאר גרודזשינסקי, וועלכער איז ארויסגעפאהרען צום מארשאל פילסודסקי קיין מאדעירא, זאל פון דארט אויך ארבנגען אנ'ענטפער וועגען ענין בריסק.

סען. קארפאנטי אפגעגעבען די שבועה אין סענאט

וו א ר ש א, 13 (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט) די זיצונג פון סענאט האט געדויערט אינגאנצען א האלבע שעה. סען. קארפאנטי איז דאס ערשטע מאל געקומען אין סענאט און אפגעגעבען די שבועה. דער מארשאלעק מאלדעי, אז ס'זענען שוין אנגעקומען א גאנצע רייהע אנקלאגען געגען די וואהלען פון קראקא, לעמבערג, פארנאפאל א. א. וו.

אין דער העכסטער מלוכה קאנטראל זענען געוועהלט געווארען די סענאטארען שארסקי און לאטישעווסקי. די אפאזיציע האט אפגעגעבען ווייסע צעטלען.

געשטארבען אלעקסאנדר הויזמאן

פרעזעס פון ציונ. ועד עירוני אין לעמבערג

ל ע מ ב ע ר ג, 13. (טעלעפאניש). אין עלטער פון 61 יאהר איז דא געשטארבען דער געוו. פרעזעס פון לעמבערגער קהלה, איצטיגער פרעזעס פון ציונ. ועד עירוני אלעקסאנדער הויזמאן.

שרעקליכע רציחה איבער א יודישער פאמיליע

אויסגעשאכטען 4 יודישע נפשות

ס ט א ל ב צ י, 13 (טעלעפאניש) אין א דארף נעבען סטאלבצי זענען באנדיטען בעפאלען דעם יודישען קרעמער יצחק מולער, זיי האבען אויסגעשאכטען 4 פערזאן: יצחק מולער 61 יאהר אלט, זיין ווייב 55 יאהר, זיין טאכטער 23 יאהר אלט און זיין איניקעל 8 יאהר.

פוילישע ענטפער-נאטע

שוין איבערגעגעבען דער פעלקער-ליגע

ג ע נ ף, 13 (ספ. טעל.) דער פוילישער בעפולמעכטיגטער ביי דער פעלקער-ליגע מיניסטער סאקאל האט שוין איבערגעגעבען דעם סעקרעטאריאט דעם פוילישען ענטפער אויף די דייטשע אנקלאגעס געגען פוילען אין די פראגען וועגען מינדערהייטען.

שווערער אורטייל איז פראצעס

פון די געוו. ווייסרוסישע דעפוטאטען

וו י ל נ א, 13. (ספ. טעל.) נעכטען ביינאכט האט זיך פערענדיגט דער פראצעס געגען 4 געוועזענע ווייס רוסישע דעפוטאטען און 6 פונקציאנארען פון דער ווייס רוסישער פארטיי.

נאך די רעדעס פון פראקוראר דאנאוויטש און פערטיידיגער דוראטש האט דאס געריכט פערמשפט אלע 4 געוו. ווייסרוסישע דעפוטאטען גאווריליק, דווארטשאנין, קרינטשוק און וואליניעץ אויף 8 יאהר שווערע תפיסה יעדען, 3 פונקציאנארען זענען פערמשפט געווארען אויף 4 יאהר שווערע טורמע און 3 אויף 2 יאהר.

ערב רעוואלוציע אין שפאניען

פ א ר י ז, 13. (אטע) „פטי פאריזיען" מעלדעט פון סאן-סעבאסטיאן, אז די פאליטישע סיטואציע אין שפאניען האט זיך בעדייטענד פערשארפט. די מאכט האט פעראָרדענט שארפע מיטלען און פערשטארקט די זשאנדארמעריע און מיליטער.

אויס מורא פאר אַן אַלגעמיינעם שטרייק, וועלכער קען אויסברעכען יעדען טאג ווערען די באהן-ליניעס אפגעהיטען דורך מיליטער-אפטיילונגען.

אין סטי סעבאסטיאן זענען פארגעקומען שטורמישע מאניפעסטאציעס אלס פראטעסט געגען ארעסט פון די רעוואלוציאנערען.

ענטדעקט א געוועהר-לאגער איז בערלין

ב ע ר ל י ן, 13 (ספ. טעל.) בעת א רעוויזיע ביי א געוויסען ווערפעל האט מען געפונען א גרויסען לאגער פון אמוניציע און געוועהר, ס'ווערט געפיהרט אנ'אויספארשונג צו וואס דאס געוועהר איז געזאמעלט געווארען.

נישטא קיין ידיעות

וועגען דעם אעראפלאן וואס פליהט אמעריקא-איירופא

נ י ו-י א ר ק, 13. (ספ. טעל.) מיט דער גרעסטער בעאונרוהיגונג פערקוקט מען זיך דא וועגען גורל פון די פאסאזשירען פון אעראפלאן „טראַדע-ווינד", וועלכער איז ארויסגעפלויגען פון אמעריקא קיין איירופא, וועגען אעראפלאן איז שוין נישט פערהאן קיין שום ידיעה זייט 28 שעה.

טראצקי וועט ארומפאהרען פוילען

אויפ'ן וועג קיין נארוועגען

ב ע ר ל י ן, 13. (ספ. טעל.) פון סטאמבול מעלדעט מען, אז דער דייטשער קאנסולאט האט זיך אפגעזאגט צו געבען טראצקין א דורכרייזע-וויזע איבער דייטשלאנד קיין נארוועגען.

טראצקי וועט דעריבער מיט דער שיף פארן קיין קאנסטאנץ און פון דאנען איבער רומעניען און פוילען קיין גדינגע, פון דאנען ער וועט ווייטער מיט דער שיף פאהרען דורך קאפענהאגען קיין אסלא.

גרויסע פרעסט אין סיביר

ר י ג א, 13 (סו) אין סיביר הערשען זייט עטליכע טעג גוואלדיגע שניי-שטורמען און די טעמפעראטור דערגרייכט ביז 60 גראד פרעסט.

צוליב דעם שניי-שטורעם זענען שטעקען געבליבען אין מיטען וועג 74 צוגען.

10 טויזענד זלאטיס פאר יוו"א

האט בעשטימט די בודזשעט-קאמיסיע פון ווארשעווער מאגיסטראט

וו א ר ש א, 13. (טעלעפאניש פון אונזער קארעספאנדענט). די בודזשעט-קאמיסיע פון ווארשעווער מאגיסטראט האט בעשטימט 10 טויזענד זלאטיס פאר'ן יודיש-וויסענשאפטליכען אינסטיטוט. די סומע דארף נאך בעשטעטיגט ווערען דורכ'ן פלענום.

מזרחי פאדערט, אז דער קאנגרעס זאל פארקומען אין דער בעשטימטער צייט

י ר ו ש ל י ם, 13 (יט"א טעלעגראפיש) די ליידונגען פון „מזרחי" און „פועלי מזרחי" האבען אפגעהאלטען א געמיינזאמע זיצונג און בעשלאסען צו פאדערען, אז דער ציוניסטישער קאנגרעס זאל פארקומען אין סעפטעמבער.

22-סטע מלוכה-לאטעריע

3-טע קלאס. — 1-טער ציהונגס-טאג

5000 זל. אויף נומער 27854.

2000 זל. אויף נומער 156238.

1000 זל. אויף די נומערן: 825 96497.

600 זל. אויף די נומערן: 93769 117997 128557.

500 זל. אויף די נומערן: 43643 76942 100582 105266 135455 139256 195260.

300 זל. אויף די נומערן: 2867 19400 20954 30946 42690 61100 69654 77873 96798 104401 129331 157935 159164 162437 161573 175493 190133.

נאך דער פויזע

100.000 זל. אויף נומער 33997.

50.000 זל. אויף נומער 41828.

20.000 זל. אויף נומער 141101.

10.000 זל. אויף נומער 96647.

1.000 זל. אויף נומער 26997.

600 זל. אויף די נומערן: 171872 175706 181365.

500 זל. אויף די נומערן: 111838 131772 147267 181590.

300 זל. אויף די נומערן: 4758 16130 78393 103484 140326 143894 163810.

102 טויזענד זלאטיס האבען 2 ראטמענער גענומען פאר זיך הגם דאס געלד געהערט דער שטאט

די נעכטיגע שטורמישע זיצונג פון לאדזשער שטאט-ראט

אין לאדזשער שטאט-ראט האבען זיך אנגעהויבען היסע טעג. ס'האלט נאך נישט ביי קיין בודזשעט-דעבאטען און דאך איז דער קאמף זעהר פערביטערט, ס'דוכט זיך, אז די הויפט-שלאכט שפילט זיך איצט אפ און יעדער צד וואלט געוואלט, אז די לאגע זאל קלאר ווערען: צי האט דער לאדזשער שטאט-ראט אריכות ימים, צי איז ער שוין פערמשפט צום אויפלעזען זיך און

ביי וועלכער פראגע וועט דער אויפרייס קומען.

צו דעם אלעם זענען נאך צוגעקומען די מיינונגס-פערשידענהייטען צווישען דער פ.פ.ס.ישער פראקציע און איהר פרעזעס פון שטאט-ראט האלצגרעבער. די מיינונגס-פערשידענהייטען האבען זיך צוגעשפילט ביי דער פראגע פון די ראטמענער וואלטשינסקי (סאנאציע) און גראשקאווסקי (כ. ד.), וועלכע האבען גענומען אלס פערוואלטונגס-מיטגלידער פון דער פערוואלטונג פון דער עלעקטראוניע אין באזאוניע דער ערשטער א סומע פון 44 טויזענד זלאטעס און דער צווייטער 58 טויזענד זלאטעס, הגם ס'זענען געווען בפירושע בעשלוסען, אז דאס דאזיגע געלד מוז איינגעצאהלט ווערען אין דער שטאטישער קאסע.

דער פרעזעס האלצגרעבער האט געוואלט, אז דער ענין זאל נישט קומען אין דער עפענטליכקייט, כדי נישט צו קאמפראמיטירען דעם שטאט-ראט און מסכים געווען, אז די צוויי דערמאהנטע ראטמענער זאלען אויסצאהלען די סומען אין וועקסלען אין פערלויף פון 3 יאהר, דער מאגיסטראט איז נישט איינגעגאנגען אויף דעם דאזיגען קאמפראמיס און פערלאנגט, אז די פראגע זאל געשטעלט ווערען אויפ'ן פלענום פון שטאט-ראט.

די סאציאליסטישע פראקציעס האבען געהאט דערוויל צוגעגרייט א פארשלאג, אין וועלכען ס'איז געזאגט געווארען, אז

די צוויי ראטמענער זענען בעגאנגען א נישט עטישען שריט

און דארפען אויסגעשלאסען ווערען פון שטאט-ראט. אבער די ראטמענער וואלטשינסקי און גראשקאווסקי האבען זיך וועגען דעם דערוואוסט האבען זיי צוגעשיקט מעלדונגען צום פרעזעס פון שטאט-ראט, אז זיי רעזיגנירען פון זייערע מאנדאטען, דער פרעזעס האלצגרעבער האט דעריבער געהאלטען דעם ענין פאר ערלעדיגט און איינגעלאדענט צו דער זיצונג פון שטאט-ראט די צוויי פערטרעטער פון דער רעזיגנירטע. די פראגע וועגען דעם גענומענעם געלד האט דער פרעזעס אינגאנצען אראפגענומען פון דער טאג-ארדנונג.

דערווייל האט זיך ראטמאן וואלטשינסקי מישב געווען און צוגעשיקט א צווייטען בריף, אז ער אנולירט דעם ערשטען בריף וועגען זיין רעזיגנאציע און בעטראכט זיך ווייטער אלס ראטמאן.

די גאנצע פראגע האט געפונען איהר עפילאג אויף דער נעכטיגער זיצונג פון שטאט-ראט. די זיצונג האט זיך אנגעהויבען האלב עלף אנשטאט האלב 8 אין דער צייט זענען פארגעקומען קאנפערענצען פון די פראקציעס און א זיצונג פון סעניארען קאנווענט, אויף וועלכער ס'איז בעטראכט געווארען די פראגע, צי האט געקענט ראטמ. וואלטשינסקי, וועלכער רעזיגנירט איינמאל פון זיין מאנדאט און אין א צווייטען בריף זיין רעזיגנאציע אנולירען. ראטמ. מינצבערג האט אנגעוויזען, אז כל-זמן די רעזיגנאציע איז נאך נישט מיטגעטיילט געווארען דעם פלענום פון שטאט-ראט האט ראטמאן וואלטשינסקי געהאט דאס רעכט די רעזיגנאציע צוריקצוציהען ראטמ. מינצבערג ווייזט ווייטער אן, אז אויב דער שטאט-ראט וועט אנדערש בעשליסען וועט ער קוועסטיאנירען יעדע ווייטערדיגע זיצונג פון שטאט-ראט אלס נישט לעגאלע. איהם אונטערשטיצען די ראטמענער וואיעוואדזקי און ד"ר טאמאשעווסקי, צום סוף איז דער סעניארען קאנווענט מסכים, אז

רעפ. וואלטשינסקי זאל ווייטער בלייבען ראטמאן

די זיצונג פון שטאט-ראט עפענט פרעזעס האלצגרעבער, ראטמ. פאשקאנסקי פאדערט, אז אויפ'ן ערשטען פונקט פון דער טאג-ארדנונג, זאל אוועקגעשטעלט ווערען די פראגע וועגען די ראטמענער וואלטשינסקי און גראשקאווסקי, די מעהרהייט פון שטאט-ראט איז דערמיט מסכים.

די פראגע ווערט רעפערירט דורך פרעזעס האלצגרעבער, ער ווייזט אן, אז ער האט אויסגעפאדערט די ראטמענער, אז זיי זאלען צוריקצאהלען דאס גענומענע געלד, ראטמ. וואלטשינסקי האט זיך פערטיידיגט דערמיט, אז ער האט אויסגעקויפט פאר 32 טויזענד זלאטעס פראטעסטירטע וועקסלען, וועלכע ער האט געהאט זשירירט פאר'ן פאפולארני טעאטער, ער האט צוגעזאגט דאס געלד צו בעצאהלען אין קליינע חודשליכע ראטעס. ראטמ. גראשקאווסקי האט צוערשט ערקלערט, אז ער האלט אז דאס געלד געהער איהם אבער שפעטער האט ער ערקלערט, אז ער וועט דאס געלד אויסצאהלען אין פערלויף פון 3 יאהר.

ראטמאן פאטקאנסקי האלט א שארפע רעדע געגען די דערמאהנטע ראטמענער, ער האלט, אז זיי זענען בעגאנגען נישט עטישע שריט און נישט עהרליך געהאנדעלט ער לעגט פאר אנצונעהמען א רעזאלוציע, אז זיי זענען נישט קיין עהרענמענשען און אז ראטמאן וואלטשינסקי זאל אויסגעשלאסען ווערען פון שטאט-ראט. ראטמאן פאטקאנסקי זאגט, אז ס'איז נישט קיין אונטערשיד, אויף וואס ראטמאן וואלטשינסקי האט פערנוצט דאס געלד, דערביי דערוויסט מען זיך, אז ראטמ. וואלטשינסקי האט גאר די פראטעסטען פון „פאפולארני" טעאטער אויסגעקויפט, צאהלענדיג 50 פראצענט.

ס'ענטוויקעלט זיך אַ שארפע דעבאטע און צום סוף ארום האלב 3 א זייגער ביינאכט ווערט אויפ'ן פארשלאג פון ראטמאן פאגאנאווסקי בעשלאסען אויסצוועהלען א קאמיסיע פון 5 פערזאן, וועלכע זאל דעם גאנצען ענין אויספארשען און אין פערלויף פון 8 טאג צושטעלען א בעריכט וועגען דעם ענין דעם שטאט-ראט, אין דער קאמיסיע זענען געוועהלט געווארען די ראטמענער פאגאנאווסקי, קולאמאוויטש, פאטקאנסקי, מילמאן און לאזעביק קוק.

APOLLO

היינט און פאלגענדע טעג!
בענייאונג פון מעכטיגען מייסטערווערק
געשאפען אויפ'ן גרונד פון דער ערצעהלונג פון גראף לעוו טאלסטאי א.נ.:

ליבע פון א קאזאק

עראטישע דראמע פון לעבען פון פרייע זיהן פון די קאווקאזער בערג.

אין די הויפט-ראלען:

JOHN GILBERT
I RENEÈ ADORE

געזאנגס-אילוסטראציע אויסגעפיהרט פון א קינסטלער-כאר

אנהויב 4 נאכמ. שבת און זונטאג 12 בטאג
סימפאנישער ארקעסטער אונטער דער ליטונג פון ה' א. בײנערמאן!

Doktór KLINGER
ספעציאל-ארצט פאר הויט ווענער שע אין האר-קראנקהייטען
ANDRZEJA 2, tel. 132-28
צוריקגעקעהרט
נעהמט אן פון 9 ביז 11 און פון 5 ביז 8 אווענד.
אין „לעטשניצע פיעטריקאווער 62" פון 1-2 נ"מ.

Lekarz-dentysta
Stanisław Gelberg
זאוואדזקא 14, טעל. 108-33
נעמט אן פון 10–2 נאכמ. און פון 4–7 אווענד

„נייער פאָלקסבלאַט“

לאדז. 14 יאַנואַר 1931

א זול

לויט פעראָרדנונג

דער מיניסטאָרען־ראַט האָט אַרויסגעגעבען אַ מין אויפרוף, אין וועלכען מען פאָדערט אויף דעם עולם זיי זאָלען זעהן מאַכען אַ זול. עס פערשטעהט זיך, אַז עס רעדט זיך נאָר וועגען דער שטאָטי־שער בעפעלקערונג און איהרע אויסאַרבייטונגען. חייל די דאָרפישע אַרטיקלען זענען גענוג ביליג און מען קען שוין ביליגער גאָר נישט פערלאַנגען.

עס מוז ווערען אַ זול. אַבער ווי אַזוי מאַכט עס? מיר ווייסען, אַז מיר ליידען שטאַרק דערפון, וואָס די שטאָטישע אַרבייט און די שטאָטישע ווירט־שאַפט שטעהט אין אַ שרייענדיגער סתירה מיט'ן דאָרף און זיינע אויסאַרבייטונגען. מיר ווייסען, אַז מען מוז פערקויפען עטליכע מעטער תבואה, אום צו קויפען אַ מעטער שניט־סחורה, אַבער פון וואַ־נען שטאַמט די געוואַלדיגע דיפערענץ צווישען די ביידע פראָדוצענטען?

מיר מיינען געוועהנליך, אַז די סיבה דערפון איז, וואָס די אַרבייט אין שטאָט ווערט צו טייער בעצאָהלט, אַז מיר לעבען נאָך אַלץ, ווי אין דער צייט, ווען געלד האָט קיין ווערט נישט געהאַט און מען האָט עס געוואָלט פטור ווערען. מען האָט זיך דאָרום נישט געדונגען ביים קויפען עפעס. עס האָט נישט געאַרט, ווען מען האָט פאַר אַ שטאָך אַרבייט געפאָדערט אַ פאַק פאַפיר, ווייל דאָס פאַפיר האָט טאַקע קיין ווערט נישט געהאַט, אָדער עס האָט מארגען קיין ווערט נישט געקענט האָבען. מען מיינט געוועהנליך, אַז פריהער מוז קומען אַ רעדוקציע פון די געהאַלטען, אַ רעדוק־ציע פון אַרבייטס־לויז, ערשט דעמאָלט קענען אויך די אויסגעאַרבייטע אַרטיקלען ביליגער ווערען.

אַבער די מיניסטאָרען האָבען אין דעם פרט אַנ׳אַנדער מיינונג. אין דעם קאָמוניקאַט ווערט זעהר ריכטיג אָנגעוויזען, דאָס אויב מען וועט רעדוצירען די שכירות וועט מיט'ן רעדוצירען די פרייזען אויף די אויסגעאַרבייטע אַרטיקלען גאַר נישט דערגרייכט ווערען. וואָס מען וועט מיט איין האַנד געווינען, וועט מען מיט דער צווייטער האַנד פערלירען. און אין אמת'ן וואָס איז דער חילוק, צי איך נעהם צעהן גראָשען פאַר אַ שטאָך מלאכה און גיב אַוועק צעהן גראָשען פאַר אַ זעמעלע, אָדער איך וועל נעהמען פינף גראָשען פאַר דער אַרבייט און דאָס זעמעלע וועט קאָסטען 5 גראָשען?

קיין רעדוקציע פון הוצאות טאָר נישט זיין. עס מוז נאָר קומען אַ רעדוקציע פון די הכנסות. דאָס זעמעלע מוז קאָסטען פינף גראָשען כאָטש אַלע אויסגאַבען ביים באַקען בלייבען ווי געווען. עס פרעגט זיך אָבער פון וואַנען זאָל דער בעקער נעהמען צו דערלעגען די פינף גראָשען? פון וואַנען דער שניט־קרעמער, דער קאָלאָניאַל־סוחר צו פערקויפען ביליג. אויב דער טראַנספאָרט, דער צאָל און וואַהרשיינליך אויך די סחורה אויפ'ן אָרט בלייבען ביי די זעלבע פרייזען, וואָס ביז איצט; אויב דעם פערסאָנאַל, אויב די שטייערען וועט מען מוזען צאָהלען ווי ביז איצט? אויב אַפילו מען זאָל אָננעהמען, אַז דער אומזאַץ־שטייער וועט מוז־זען ווערען פערקלענערט, ווייל דער אומזאַץ ד. ה. דער סכום געלד, וואָס דרעהט זיך דורך אין געשעפט וועט ווערען ווייניגער; אויב אַפילו דער הכנסה־שטייער זאָל אויך פראָפּאָרציאָנעל פערמי־נערט ווערען, (כאָטש ביי אונזער שאַצונגס־סיסטעם איז עס שווער צו גלויבען) וועט עס זיין ווי מיט יענעם מלמד, וואָס האָט זיך געפרעהט, ווען עס האָט געפעהלט אַ העמד אין דער וועש און האָט געמיינט, אַז דאָס איז אַ גליק, חייל „קנאַפּער אַ כתונת, קנאַפּער אַ דרייער“... דער שטייער וועט ווערען קלענער, ווייל עס וועט גאָר קיין פער־דינסט נישט זיין, ווייל עס וועט אויסקומען צו דערלעגען צו אַלץ, וואָס מען פערקויפט, צו אַלץ וואָס מען אַרבייט אויס.

מיר זעהן, אַז דאָס פּראָבלעם זול און יקרות לאָזט זיך נישט רעגולירען דורך קיין מיניסטעריאַ־לע פעראָרדענונגען אָדער גוטע עצות. קיין יקרות מאַכט מען נישט קינסטליך און קיין זול לאָזט זיך אויך נישט מאַכען מיט קיין אָפּשפּרוך מיט השבעות און אַפילו חרמים. קודם כל איז עס אַ פראַגע פון נאָכפראַגע און אָנגעבאָט. אויב די סחורה איז בנמצא. אויב זי וואַלגערט זיך אין גאַס און עס איז נישטאָ וואו איהר אַהינצוטון, מוז זי פאַלען אין פרייז. פערקעהרט ווידער, אויב די סחורה איז גאַר נישט בנמצא, אויב מען דאַרף איהר און מען קריגט איהר נישט, צאָהלט מען פאַר איהר אין סאַג אַריין. אָט אין דער נאַטירליכער פרייזען־רעגו־לאַציע שפּילט נאַטירליך, אַ גרויסע ראָל דער פיסקוס, די מלוכה, וועלכע קען אַמאָל קינסטליך מאַכען אַ יקרות אויף אַ געוויסען אַרטיקעל, ווי דאָס איז געווען דער פאַל מיט צוקער אין אַמאָליגען רוסלאַנד, ווען מיר האָבען געצאָהלט פאַר אונזער צוקער דרייפאַך, ווי מען האָט דעם זעלבען צוקער אונזערען פערקויפט אין ענגלאַנד.

דאָס געהערט צו ד' יגרויסע סודות פון שטייער פּאָליטיק פון וואַלוטע און סטאַביליזאַציע. אָהאַ פּאָליטיק טרייבען איצט אויך די סאָוויעטען, וועל־כע גיבען דער אָרטיגער בעפעלקערונג איבער־הויפט נישט צו עסען. פיהרען אַלץ אַרויס און פער־קויפען עס בחצי חנם, אַלץ כדי צו בעקומען אַ מזומנ׳עם דאָלאַר.

ביי אונז איז עס בכלל נישט דער פאַל. מיר האָבען זעהר אַ שוואַכען עקספּאָרט. אונזערע אַרטיקלען געהען וועניג אויפ'ן וועלט־מאַרק, ביי אונז האָט געמעגט זיין אַ זול אויף אַלץ — אויב דער שטייער־סיסטעם זאָל זיך ענדערען. אַזוי לאַנג ווי מיר האָבען „געפּאַנצערטע בודזשעטען“, ווי דער ה׳ פינאַנץ־מיניסטער האָט זיך אויסגעדריקט,

אַזוי לאַנג ווי די גאַנצע שטייער־לאַסט לעגט זיך אויף דער שטאָטישער בעפעלקערונג און דאָס דאַרף איז כמעט בעפרייט דערפון, קען קיין זול אין שטאָט נישט ווערען, אַפילו אַ צירקוליאַר פון מיניסטאָ־רען קען דאָ וועניג העלפען.

מזרח געגן מעריב, מאסקווע געגן פּאַריז

לודענדאָרף שילדערט דאָס בילד פון דער אונגעהויערער קומפטיגער וועלט-מלחמה

גענעראַל לודענדאָרף האָט פערעפענטליכט אַ בראָשור „דער קריג, וואָס קומט“. אין דער בראָ־שור שילדערט לודענדאָרף דעם גאַנג פון קינפטי־גען וועלט־קריג, וועלכען ער זאָגט פאָרויס אויפ'ן יאָהר 1932.

דער קריג וועט זיך אָנהויבען אין פריהלינג 1932. קיינער וועט דעם קריג נישט ערקלערען. ער וועט אויסברעכען אַליין פון זיך, און צום קאַמף וועלען צוטרעטען דריי גרופּען מלוכות, וואָס וועלען אָנגעפיהרט ווערען פון פּאַריז, רוים און מאָסקווע.

פראַנקרייך וועט אינאיינעם מיט איהרע פער־בינדעטע בעלגיע, פּוילען, טשעכאָסלאָוואַקיען, רו־מעניען און יוגאָסלאַוויען אַרויסשטעלען 12 מיל־יאָן זעלנער.

די אַרמעי פון איטאַליען מיט אונגאַרן, עסט־רייך, דייטשלאַנד, גריכענלאַנד און ענגלאַנד שאַצט דער מחבר אָפּ אויף 5—6 מיליאָן סאָלדאַטען.

די סאָוויעטען וועלען צוזאַמען מיט טערקיי אַרויסשטעלען אַנ׳אַרמעי פון 8 מיליאָן זעלנער.

די אָפּעראַציעס וועט די פראַנצויזישע אַרמעי אָנהויבען מיט אַנ׳אַנגריף אויף דער ענטוואָפענטער דייטשלאַנד.

נאָך צוויי וואָכען צייט וועט גאַנץ צפון־דייטש־לאַנד פערוואַנדעלט ווערען אין אַ וויסטע.

אויפ'ן דרום־פראָנט וועט איטאַליען אָפּהאַל־טען אַ נצחון איבער יוגאָסלאַוויען, דאַן וועט די איטאַליענישע אַרמעי איילען צו הילף דייטשל[...]ד. אין צפון פון די אַלפּען־בערג וועט זיך אָפּשפּילען אַ ריזיגע שלאַכט, אין וועלכער עס וועלען זיך בעטייליגען העכער 6 מיליאָן סאָלדאַטען מצד פראַנק־רייך און איהרע פערבינדעטע און אַנ׳ערך 5 מיל־יאָן סאָלדאַטען איטאַליענער, דייטשען און אונ־גאַרן.

די דאָזיגע שלאַכט וועט, לויט דער מיינונג פון לודענדאָרפ׳ען, ברענגען אַ פולשטענדיגען נצחון פון די פראַנצויזען.

די ווייטערדיגע געשעהענישען וועלען זיך ענטוויקלען מיט אַ בליצשנעליגקייט. די איטאַליע־נער וועלען אָפּטרעטען, די פראַנצויזען וועלען זיך אַריינרייסען קיין איטאַליען, אין רוים וועט אויס־ברעכען אַ רעוואָלוציע, און איטאַליען וועט אַ־רויסטרעטען פון קריג. דערמיט וועט זיך ענדיגען דער ערשטער פעריאָד פון קריג.

גלייכצייטיג וועלען פאָרקומען קאָלאָסאַלע שלאַכטען אויף מזרח. רוסלאַנד וועט מאָביליזירען איהר ריזען־אַרמעי, וועלכע קיין שום קראַפט וועט נישט זיין בכח איינצוהאַלטען, די רומענער וועלען אַנטלויפען פון זייער לאַנד. פּוילען וועט פערניכ־טעט ווערען. אויף אַ פראָנט פון באַלטישען ביז צום אַדריאַטישען ים, פון דאַנציג איבער פּוילען, טשעכאָסלאָוואַקיען, אונגאַרן, יוגאָסלאַוויען וועלען זיך צוזאַמענשטויסען צוויי מאַכטען: מערב און מזרח, פּאַריז געגען מאָסקווע.

עס וועט זיך אָנהויבען אַ לאַנגער פּאָזיציע־קריג. וועלכער וועט ברענגען צום אונטערגאַנג פון דער ציוויליזאַציע. די שטעט וועלען פערניכ־טעט ווערען פון באָמבעס, די בעפעלקערונג וועט אויסגעס׳מ׳ט ווערען פון גאַזען, אַזיען און אַפ־ריקע וועלען אויסציהען זייערע הענד נאָך דער ירושה פון דער ווייסער ראַסע.

די זיבען פּונקטען פון פּ. פּ. ס.

ביים אָפּשאַצען פון דער לאַגע אין פּוילען

אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאַרשטעהענדער זיצונג פון הויפּט־ראַט פון פּ.פּ.ס. מאַכט דער „ראָ־באָטניק“ אַ סך־הכל פון דער לאַגע, וואָס האָט זיך געשאַפען אין פּוילען אונטער דער מאַי־רעגי־רונג:

„דער וואַהל־נצחון פון סאַנאַציע־לאַגער האָט טיילווייז אַרויסגערופען אַ רייה פאַקטען, טיילווייז איז ער צונויפגעפאַלען מיט פאַקטען, וואָס זענען ענטשטאַנען פון ערגעץ אַנדערש.

1) אַ בעדייטענדע פערשאַרפונג פון אַרבייטס־לאָזען־קריזיס,

2) פערטיפונג פון אַלגעמיינעם ווירטשאַפט־ליכען קריזיס און איינפלוס פון דער דאָזיגער פער־טיפונג אויפ'ן מלוכה־בודזשעט.

3) די אינטערנאַציאָנאַלע לאַגע פון פּוילען איז בעדייטענד שווערערער געוואָרען.

4) דער סאַנאַציע־לאַגער איז אין רעזולטאַט פון בריסק מאָראַליש צוזאַמענגעבראָכען געוואָרען.

5) קאַטאַסטראָפע פון דער פריהערדיגער נאַ־ציאָנאַליסטען־פּאָליטיק פון מאַרשאַל פּילסודסקי צוליב דער אַזוי גערופענער פּאַציפיקאַציע פון מזרח גאַליציען און צוליב די וואַהל־מעטאָדען, וואָס זע־נען אָנגעווענדעט געוואָרען אין דער ווילנער און נאָוואָגרודקער וואָיעוואָדזטווע געגען דער ווייס־רוסישער בעוועגונג.

6) די סאָציאַל־ווירטשאַפטליכע מלוכה־פּאָ־ליטיק האָט זיך זעהר שטאַרק אַ רוק געטון אויף רעכטס; עס האָט געמאַכט פאָרטשריט די אויפ־פאַסונג פון פּוילען, אַלס ביוראָקראַטיש־פּאָליציי־אישע מלוכה.

7) די פּאַרלאַמענטאַרישע קאָנטראָלע און די ראָלע פון פּאַרלאַמענט אין לעבען פון דער מלוכה איז ווייטער אָפּגעשוואַכט געוואָרען.

בריף פון דעפּ. ליבערמאַן

צו זיינע מיטבירגער אין פּשעמישל

דעפּוטאַט ליבערמאַן, וועלכער איז, ווי מיר האָבען מיטגעטיילט, פייערליך אויפגענומען גע־וואָרען אין זיין היימאַטס־שטאָט פּשעמישל, האָט פערעפענטליכט אַ בריף צו זיינע מיטבירגער. אין דעם בריף שרייבט דער געוועזענער אַרעסטירטער פון בריסק:

„איך בין נישט קיין העלד, נישט קיין מאַר־טירער, ווי מען האָט וועגען מיר געשריבען. איך בין נאָך אַ דינער פון די אידעאַלן פון מיין יו־גענד און איך האָב אויף מיר פאַסטען געטון דאָס, וואָס איז געווען מיין פליכט צו טון. וואָס אַ׳אמת, איך האָב געליטען. אָבער מיליאָנען מענשען ליידען דאָס גאַנצע לעבען אַ סך גרעסערע קוואַלען און טראָגען איבער שרעקליכערע עוולה׳ס...

„אמת; פיל מיאוסקייט, ליגען און געמיינ־הייט האָט זיך צוהוליעט אין אונזער לאַנד. אָבער איך האָב זיך איבערצייגט, אַז אין דער געזעלשאַפט זענען פערהאַן אויך פיל גוטע, איידעלע מענשען, פאַר וועלכע דער אמת, עהרליכקייט און מאָראַ־לישער חוב זענען נישט קיין פוסטע קלאַנגען. פריהער אָדער שפּעטער וועלען אָט די אַלע בירגער פון גוטען ווילען, וועלכע וועלען זיך נישט אונטערגעבען דער לאַסט פון פיזישער איבערמאַכט, שאַפען אַ שוץ־וואַל, און וועלכען עס וועלען זיך סוף כל סוף צוקלאַפּען די געוואַלט, קנעכטשאַפט און עוולה“.

יוסטיץ-סקאַנדאַל אין ליטע

פיר אונשולדיגע יודען פערמשפּט צו 15 יאָהר שווערע תפיסה

קאָוונע, (יט״א) דאָס העכסטע געריכט אין ליטע האָט אָפּגעוואָרפען די בקשה פון די פער־טיידיגער פון די זשיימעלער קצבים, אַז מען זאָל צולאָזען אין העכסטען געריכט עקספּערטען פון אויסלאַנד.

מיט דעם דאָזיגען אָפּזאָג איז צורונען געוואָ־רען די לעצטע האָפנונג, אַז עס וועט געלונגען צו בעפרייען די פיער אונשולדיגע זשיימעלער יודען, וועלכע זיצען שוין אַ יאָהר אין תפיסה און לויט'ן אורטייל וועלען זיי נאָך מוזען זיצען 15 יאָהר.

אין קורצען שטעלט זיך פאָר די געשיכטע פון דעם פּראָצעס אויף פאָלגענדען אופן:

4 יודען: אברהם פליישמאַן, אליעזר מאַן, נ. לאַקונישאַק און י. שניידער אין עלטער פון 73, 54, 23 און 15 יאָהר זענען אַוועקגעזעצט גע־וואָרען אויף דער בעשולדיגונגס־באַנק אונטער דער בעשולדיגונג, אַז זיי האָבען ערמאָרדעט דעם וועטערינאַר־דאָקטאָר אַוויזשעניס, דער בעווייז: די קצבים האָבען איהם גערופען אין שלאַכט־הויז בע־קוקען דריי געקוילעטע בהמות; דער דאָקטאָר האָט זיך אָפּגעזאָגט די בהמות צו שטעמפּלען פאַר׳ן שיין פון אַ לאָמפּ און אָפּגעלעגט די שטעמפּלונג אויף מאָרגען פריה. די קצבים, אויפגערעגטע צוליב׳ן אָפּ־זאָג פון אוויזשעניס, האָבען מיט אַ האַרטען געגענ־שטאַנד איהם ערמאָרדעט און אַריינגעוואָרפען אין אַ דערבייאיגען ברונעם.

דאָס זענען די בעשולדיגונגס־מאָטיווען, דער אמת איז: דער דאָקטאָר איז אין שטעטעל זשיימעל געווען קוים אַ וואָך צייט. מיט די יודישע קצבים האָט ער נישט געהאַט קיין סכסוכים, אין דער פּאַ־טאַלער נאַכט, אַ קאַלטע פינסטערע ווינטער־נאַכט, האָבען די קצבים איהם גערופען בעקוקען די גע־קוילעטע בהמות, דער דאָקטאָר זייענדיג ש[...]״, האָט זיך אָפּגעזאָגט צו שטעמפּלען דאָס פלייש און אַנ׳אויפ־גערעגטער האָט ער פערלאָזען דאָס שכבת־הויז. אַנ־דערהאַלבען מעטער פון דער טיר אין דער ריכ־טונג צום וועג, געפינט זיך אַ ברונעם אָהן קיין שום אַרומצוימונג, פון די וואַסערען שטעהט אַרום אַ גליטש. ד״ר אוויזשעניס האָט פאַר אויפרעגונג נישט מיטגענומען פון שעכט־הויז זיין טאַשען־לאָמפּ. ער שטעלט איינינגע טריט און פאַלט אַריין אין ברונעם. פּאַל[...]״, ציקלאַפּט ער זיך דעם קאָפּ אָן אייז אַרום ברונעם און עס בלייבט אַ וואונד.

די ערשטע אויספאָרשונג שטעלט פעסט אַ״ אומגליקס־פאַל. דער דאָקטאָר פּאַלמעסט דעם טוי־טען קערפּער און קאָנסטאַטירט אַנ׳אומגליקס־פאַל. די קצבים ווערען פערהערט, און דער גאַנצער ענין ווערט אַנולירט.

דאָ הויבט זיך אָן אַ פינסטערע העצע. די קרוי־בים פון אומגעקומענעם ברענגען איהם צו קבורה. אויף זיין קבר שווערט מען נקמה צו נעהמען אין די מערדער־יודען. אויף דער מצבה שרייבט מען אויף: „צו נקמה וועקט און רופט דיין יונגער טויט“. אין שטעטעל הערשט חדשים־לאַנג אַ פּאָר־ראַם־שטימונג. די יודען ציטערען צו פערלאָזען זייערע הייזער. די מאַכט ווערט געצוואונגען צו פערפיהרען אַ נייע אויספאָרשונג און צו פאָרמולי־רען אַ בעשולדיגונג דוקא געגען די יודישע קצבים.

דער פינאַל איז: 3 אומשולדיגע יודען ווערען פער־משפּט אויף 15 יאָהר שווערע תפיסה און איינער — מינדעריעהריגער — צו 5 יאָהר תפיסה.

אַלע יודען און אַלע קריסטען, חוץ די העצערס, זענען איבערצייגט אין דער אונשולד פון די פערמשפּטע. דאָס אַלץ העלפט נישט. פיער יודען שמאַכטען אונשולדיג אין תפיסה. די פערטיידיגער האָבען אָנגעגעבען אַנ׳אָנקלאַגע אין העכסטען גע־ריכט. זיי האָבען געבעטען אַרויסרופען עקספּער־טען פון אויסלאַנד — בעריהמטע פראָ[...]ען פון בערלין און חיען. מען וויל אַריינטראָגען מעהר ליכט אין דעם יוסטיץ־טעות, וועלכער איז זיך סומך אויף דער עקספּערטיזע פון אַ פּאָר דאָקטוירים, וועל־כע זאָגען, אַז דער קלאַפּ אין קאָפּ איז נישט פון אייז אין ברונעם, נאָר פון אַ קלאַפּ דורך אַ פרעמדער האַנד.

די בקשה איז אָפּגעוואָרפען געוואָרען און די יודען אין ליטע טרויערן איבער׳ן גורל פון פיער אונשולדיגע יודען, וועלכע שמאַכטען געשמידטע אין קייטען.

—=:0:=—

ש. י. סטופּניצקי.

תענית-צבור אין האָראָדענקאַ

צוליב דער שוידערליכער קאַטאַסטראָפע, וואָס איז דאָרט פאָרגעקומען

פון האָראָדענקאַ, וואו ס׳איז פאָרגעקומען די שרעקליכע קאַטאַסטראָפע אין דער מקוה שרייבט מען:

ווידער האָט אין שווערע יסורים אויסגעהויכט די נשמה אַ קרבן פון דער שוידערליכער קאַטאַסטראָ־פע אין האָראָדענקאַ. עס איז געשטאָרבען פּרוי ציפּערבלאַט אין עלטער פון זעכציג יאָהר. פּרל. וויינרויב און פּרל. פרידמאַן האַלטען ביי גסיסה. גאָדעל גלאַצער, וועמענס שנור איז אין באָד דער־הרגעט געוואָרען און פעריתומט דריי קינדער, איז צוליב דעם שווער קראַנק געוואָרען. אויך די איב־ריגע פערוואונדעטע געפינען זיך אין אַ שווערען צושטאַנד.

די אויפרעגונג אין שטאָט צו אונזערע „פּער־זאָרגער“ וואַקסט מיט יעדע מינוט. די דאָזיגע פּער־שוינען זענען מרעיש עולמות, ווען עס קומען קהל־וואַהלען. זיי זאָגען צו אַלע גליקען, ווען זיי דער־טאַפּען אָבער די מאַכט, געהט זיי דערנאָך אַלעס גאָרנישט אָן.

אַהער איז אַראָפּגעקומען אַ ספּעציעלע קאָ־מיסיע אויסצופאָרשען דעם גאַנצען ענין אין דער קאַטאַסטראָפע זענען ספּעציעל שולדיג די דריי קהלה־ראַטמענער, וואָס האָבען געהאַט די אויפזיכט איבער׳ן באָד.

דער קהלה־פּרעזעס שפּירער איז קראַנק גע־וואָרען און ער ליגט אין בעט. די פּאָליציי איז צו איהם אַהיימגעיאַגען, כדי איהם צו פערהערען, אָבער די פאַמיליע האָט ערקלערט, אַז שפּירער איז שווער קראַנק און זיי האָבען די קאָמיסיע נישט צוגעלאָזט צו איהם.

פערגאַנגענעם דאָנערשטאָג איז דאָ פאָרגעקומען אַ תענית־צבור, וואָס דער היגער בית־דין האָט גוזר געווען. די גאַנצע שטאָט האָט געפאַסט און געטרויערט נאָך די טראַגיש־אומגעקומענע קרבנות.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

מיטוואך **14** כה טבת תרצ"א	**יאנואר** זון-אויפגאנג 7.43 זון-אונטערגאנג 3.43

אויסגלייכס-אפמאכען פון באנקראטירטע פירמעס

טעגליכע כראניק פון האנדעלס-געריכט

אין מערץ איז ווילע מאקס פילער (בלעכער אנשטאלט ראדוואנסקא 24) ערקלערט געווארען פאר באנקראט פונ'ם 29. מערץ 1930 י. אייניגע קרעדי־טארען האבען געפאדערט אז דער באנקראט טערמין זאל איבערגעריקט ווערען, ווייל נאך אין אקטאבער 1929 האט די פירמע געלאזט פראטעסטירען איהרע וועקסלען. אויך דאס אפעלאציע געריכט איז די ביטע נישט נאכגעקומען.

דעם 29. דעצעמבער 1929 איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען. דער באנקראטירטער האט פארגעשלאגען צו בעצאהלען 10 פראצ. פון די חובות אין 4 ראטעס יעדען האלבען יאהר, קיינער האט דעם פארשלאג נישט אנגענומען און געשאפט א פערבאנד פון די קרעדיטארען און אויס געוועהלט אלס סינדיק דעם אדוו. שימאנקעוויטש.

דאס געריכט האט די וואהלען בעשטעטיגט און האט פילער צוריקגעשטעלט אין זיין פריהערדיגע רעכטע.

* * *

די ברידער קלעצקי (פעטריקאווער 92) זענען אין פעברואר ערקלערט געווארען פאר באנקראט לויט זייער אייגענעם פערלאנג. דעם 29. נאוועמבער איז פארגעקומען א פערזאמלונג פון די קרעדיטארען אויף וועלכע די באנקראטירטע האבען פארגעשלאגען צו בעצאהלען 15 פראצ. פון די חובות 3 האלב יאהרליכע ראטעס צו 4 פראצ. און די פירטע — 3 פראצענט. דער אפמאך איז דורכ'ן געריכט בעשטע־טיגט געווארען און טרעט אריין אין קראפט דעם 8. פעברואר 1931 י.

* * *

דער באנקראטירטער אהרן ראוויראוויטש (פעט־ריקאווער 69) האט דעם 20. דעצעמבער 1930 פארגעשלאגען די קרעדיטארען צו בעצאהלען 15 פראצ. פון די חובות אין דריי האלב־יאהרליכע ראַ־טעס. דאס געריכט האט דעם אפמאך בעשטעטיגט, ער טרעט אריין אין קראפט דעם 8. פעברואר 1931 יאהר.

רעגיסטראציע פון ארבייטסלאזע

מאנטאג ד. 12 יאנואר האט זיך אנגעהויבען די רעגיסטראציע אויף דרינגענדע שטיצע פאר דעצעמ־בער פאר ארבייטסלאזע, וועלכע האבען בעקומען שטיצע פאר נאוועמבער און אויך פאר די ארבייטס־לאזע, וועלכע האבען שוין אויסגעשעפט אלע ראַ־טעס פון שטיצע אין נאוועמבער.

די רעגיסטראציע קומט פאר אין לאקאל פון אונטערשטיצונגס-אמט פאר ארבייטסלאזע אויף דער גאס פון 28 פולק קאנ. שיסער 32 פון 9 ביז 2 בייטאג לויט פאלגענדען סדר:

מיטוואך, דעם 14.

K L Ł

דאנערשטאג, דעם 15.

M N O

פרייטאג, דעם 16.

R. S

שבת, דעם 17.

T U W Z Ż.

וואיעוואודזטווע נישט בעשטעטיגט

בעשלוסען פון שטאט-ראט

(מ) די וואיעוואודזטווע האט מיטגעטיילט דעם מאגיסטראט, אז דער בעשלוס פון שטאט-ראט פון 29 נאוועמבער 1929 וועגען אויסטיילען א פלאץ אויף א שטעטישען בית עולם אין דורך דער וואיעוואודזטווע נישט בעשטעטיגט געווארען. די וואיעוואודזטווע האט נישט בעשטעטיגט דעם בע־שלוס פון שטאט-ראט וועגען שענקען א פלאץ דער קריזי-קאמיסיע פון די פראפעסיאנעלע פעראיינען אויף אויסבויען אנ'ארבייטס הויז, ווייל די קריזיס־קאמיסיע פון די פראפעסיאנעלע פעראיין איז נישט קיין יורידישע פערזאן.

ווידזעווער מאנופאקטור

בעקומען א מיליטערישע בעשטעלונג אויף... אייזערנע בעטלעך פאר א מ. ז.

(ב) אין קריגס-מיניסטעריום איז פארגעקומען א קאנקורס אויף אויספארטיגען 40.000 אייזערנע בעטלעך. אפערטען האבען אנגעגעבען די גרעסטע פירמעס צו. אנד. אויך די „ווידזעווער מאנופאק־טור" וועלכע האט אייגענע ווארשטאטען פאר איי־זען-אויסארבייטונגען, אזוי ווי איהר אפערטע איז געווען די ביליגסטע האט זי אויך בעקומען די בעשטעלונג, וואס בעטרעפט אנ'ערך א מיליאן זלאטיס.

20.000 זל. פערגיטיגונג דארף בעצאלען די טראמוואי-דירעקציע

פערגיטיגונג דעם איבערגעפאהרענעם פולקאוניק בעלקע

(ב) בשעת'ן אין אויף פעטריקאווער גאס אי־בערגעפאהרען געווארען דורכ'ן טראמוואי פולקאוו־ניק בעלקע. פולק. בעלקע איז געלעגען דריי חדשים אין שפיטאל, ווען ער איז ארויס פון דארט, האט ער אנגעקלאגט די טראמוואי דירעקציע אין געריכט, אין קרייז-געריכט האט ער דעם פראצעס פערשפילט, און האט אויך פערשפילט דעם פראַ־צעס אין אפעלאציע-געריכט.

פולק. בעלקע האט דעם פראצעס דאן איבער־געטראגען אין העכסטען געריכט וועלכע האט דעם ענין נאך אמאל איבערגעשיקט אין אפעלאציע־געריכט.

דאס אפעלאציע - געריכט האט דאס מאל אנערקענט די תביעה פון פולקאווניק בעלקע און האט צוגעמשפט, אז די טראמוואי-דירעקציע זאל איהם בעצאהלען 20 טויזענד זל. און געריכטס־קאסטען.

היינט הויבט זיך אן א נייער פראנצויזישער קורס

היינט הויבט זיך אן אין „יצאס" קילינסקי 49 א נייער פראנצויזישער קורס פאר אנפאנגער, צום עמיגראנטען קיין פראנקרייך און בעלגיען, קענען אויסנוצען די געלעגענהייט צו ערלערנען די פראנצויזישע שפראך אין א קורצער צייט.

טראגעדיע פון א פאטער

וואס קען זיך נישט דערשלאגען צו זיין איינציג קינד

ווער קען עס נישט אין לאדז קאפלען, דעם „פלאמען־שטיפט"?

אויפ'ן באלוטער פלאץ, אויפ'ן גרינעם־מארק, פרייהייטס־פלאץ, אדער גאר אויף פיעטריקאווער 17 אינ'ם דורכגאנגס־הויף, ווען מ'געהט צו דער לעטשניצע פון דער קראנקען־קאסע, בעגעגענט איהר איהם, און הערט זיין אויסגעשריי שטיפטען אויף ארויסצונעהמען פלאמען! און אויב איהר האט עפעס א פלעק אויף אייער מארינארקע, אדער פאל־טען, שפרינגט ער צו צו אייך, טוט א רייב, א וויש און דער פלאם פערשווינדט, ווי קיינמאל נישט געווען.

קאפעלע איז אלע מאל לעבעדיג, פרעהליך, בערעדעוודיג... זעלטען בעמערקט איהר, אז ער פערטראכט זיך און א שאטען פערגיסט זיין גע־זיכט. ער ווערט אומרוהיג און דאן איז שוין זיין פדיון פערלוירען אויפ'ן גאנצען רעשט טאג. ווען קאפעלע רעדט נישט, וויצעלט זיך נישט, און ארום איהם קלויבען זיך נישט צעהנדליגער מענשען, געהט נישט דער פדיון, אבער דאס טרעפט ביי איהם זעהר זעלטען, און ווען ער איז נישט אויפגעלעגט, פאקט ער איין זיין קראם און שפאצירט זיך אדורך אויף א נייעם פלאץ, אדער געהט אוועק אהיים אויפ'ן גאנצען טאג ביז מארגען.

אבער ווען קאפעל איז אויפגעלעגט געהט זיין מסחר ווי געוואונשען און ער שלאגט זיך אויס זיין פרנסה.

אט דער דאזיגער קאפעל, דער זארגלאזער וויצ־לער, און לך לעבט אבער איבער זיים יאהרען א שטילע טראגעדיע.

קאפעל איז שוין א יוד א פערציגער. פאר זיין לעבען האט ער שוין פיל דורכגעמאכט פיל גע־זעהען און זיך פיל אנגעליטען. זיין אמת'ער נא־מען איז גרשון קראסקאפ און וואוינט אויף פ"אב־צישקאנער־גאס, אבער אין שטאט רופט מען איהם „קאפעלע". נאך פאר'ן קריג איז ער אוועק קיין אמעריקע, כדי דארט צו מאכען א לעבען און ס'איז איהם געלונגען. ער האט זיך דארט בעקענט מיט א בילד שעהן מעדעל, מיט איהר חתונה געהאט און געלעבט א גליקליך פאמיליען לעבען, ביי זיי איז געבוירען געווארען א קינד, א געזונד שעהן יונגעל. קאפעל האט גוט פערדינט, ער איז געווען א פעדלער און זיין בערעדעוודיגקייט האט איהם אויך דארט געהאלפען אין זיין פרנסה.

אזוי האבען זיי גליקליך געלעבט ביז ס'איז פון ערגיץ געקומען דער אומגליק, דער „דריטער". עפיס א יונגערמאן האט זיך בעקענט מיט דער יונגער פרוי זיי זענען וואס אמאל געווארען אלץ נאהענטער צווישען זיך און איינמאל ווען קאפעל איז געקומען אהיים, האט ער אין דער היים גע־טראפען די בלויזע פיר ווענד. די פרוי מיט'ן קינד, וואס איז שוין דעמאלט אלט געווען 4 יאהר איז פערשוואונדען און צוגענומען פון שטוב אלץ, וואס האט גאר געהאט עפיס א ווערט. איז קאפעל געבליבען א נידערגעשלאגענער, אנ'איינזאמער, אהן מיטלען, אדער ער האט זיך באלד גענומען טון זיין ארבייט. קודם כל האט ער בעשלאסען אפצוזוכען די פערדרעטערישע פרוי, כדי ביי איהר אפצונעה־מען דאס קינד, וועלכע ער האט ליב געהאט שטאר־קער ווי זיין לעבען. פון אנהויב האט זיך איהם געדאכט, אז דאס וועט איהם לייכט אנקומען, אבער אזוי האט זיך איהם בלויז געדאכט, ער איז גע־פאהרען פון איין שטאט אין דער צווייטער און האט די געזוכטע נישט געקענט געפינען. איז איהם איינגעפאלען, אז די פרוי איז אפשר אוועק־געפאהרען קיין קאנאדע, האט ער זיך אויך אהין געלאזט זוכען אבער ער איז אויסגעפאהרען דאס לאנד אין דער לענג און ברייט און האט זיי נישט געפונען. קאפעל האט זיך דאן געלאזט אויפ'ן לעצטען פרוב און איז אפגעפאהרען קיין יוראפ. אפשר האבען זיי זיך בעהאלטען דארט.

אינ'ם זוכען האט קאפעל זיך אזוי ארייגגע־טון, אז ער האט פערנאכלעסיגט זיינע געשעפטען און האט קוים זיך אנגעזאמעלט אויף הוצאות־הדרך. קיין פוילען איז ער געקומען אהן מיטלען און האט אבער אויך דא נישט געפונען דאס, וואס ער האט געזוכט. צוריקפאהרען האט ער שוין נישט געהאט קיין כוח און קיין מיטלען און ער איז פערבליבען דא.

אבער דער הויפט־ציל פון זיין לעבען איז געבליבען אפצוזוכען זיין איינציג קינד פון וויינע בעקאנטע האט ער זיך דערוואוסט, אז די פרוי מיט איהר נייעם מאן און קינד וואוינען אין קא־נאדע. האט ער אויסגעזוכט א געלעגענהייט און איבערגעשיקט א גרוס צום טרויס פון זיין לעבען. אבער דאס יונגעל האט דעם גרוס אויפגענומען זעהר קאלט. די מוטער האט איהם געזאגט, נאך ווען ער איז א קינד געווען, אז זיין פאטער איז געשטארבען און ער ווייסט דעריבער, אז קיין פא־טער האט ער נישט.

ווען גרשון האט דא בעקומען די דאזיגע תשובה פון זיין איינציג קינד, איז איהם נישט גוט געווארען און די בענקשאפט נאך זיין קינד איז ביי איהם נאך שטארקער אויסגעוואקסען. וועגען פאהרען אהין צו איהם קען ביי איהם איצט קיין רייד נישט זיין. אפגעשלאסען די וועגען און קיין מיטלען האט ער אויך נישט דערצו. אבער ער וויל וועניגסטענס, אז זיין זוהן זאל וויסען, אז ער האט א פאטער. וואס געהט אויס פאר בענק־שאפט נאך איהם, דער זוהן וואס איצט שוין 23 יאהר אלט איז שוין אפשר אליין א טאטע, גרשון האט נישט אדורכגעלאזט קיין שום געלעגענהייט זיך צו קאמוניקירען מיט זיין זוהן אין קאנאדע, אבער ביז איצט איז עס איהם נישט געלונגען מיט איהם זיך צו פערבינדען. איצט ווען די עמיגראציע קיין קאנאדע איז אינגאנצען אפגעשלאסען איז קראסקאפ געקומען אין „האיאס" בעטען אפשר וועלען זיי קענען איהם פערבינדען מיט זיין זוהן. „האיאס" האט זיך די זאך אונטערגענומען און זיך געווענדעט צו איהר ברידער־ארגאניזאציע אין קאנאדע, אז זי זאל דעם זוהן אויפזוכען לויט'ן אויפגעגעבענעם אדרעס און זיך מיט איהם פערשטענדיגען.

דערוויל האט קראסקאפ ווידער אויפגעלעבט זאן זוכט קונים פאר זיינע שטיפטען פון פלאמען.

פאבריקאנט שיסט אויף גנבים

און פערוואונדעט איינעם פון זיי

פאליציי ליקווידירט אנ'ארגאניזירטע גנבים-באנדע

אין דער פאבריק פון בר. סאמעט (קילינסקא 202) האט מען זייט א לענגערער צייט בעמערקט אז ס'געשעהען גנבות. די אדמיניסטראציע האט פעסטגעשטעלט אז די גנבים כאפען זיך אריין אין פאבריק אין דער צייט, ווען די שיכטען ארבייטער בייטען זיך. נעכטען אין אוונד האבען זיך 3 אר־בייטער און אנ'עקספעדיענט בעהאלטען כדי צו כאַ־פען די גנבים, ווען איינער פון די מיטאינהאבער האט זיך דערנעהנטערט צו זיי האט איינער פון זיי איהם געגעבען א צייכען, אז ער זאל זיך פון זיי דערווייטערען, אין דערזעלבער צייט האבען זיך איבער'ן פלויט אריבערגעכאפט 4 אומבעקאנטע און זענען אריין אין לאגער פון אפפאל. דארט האבען זיי גענומען לאדענען אין זעק. דאן זענען ה' סאוועל סאמעט מיט די ארבייטער ארויסגעלאפען, ווען די גנבים האבען זיי דערזעהען האבען זיי זיך געלאזט לויפען צום פלויט און געוואלט זיך אריבערכאפען אין פרעדענבערגס־פאבריקס־הויף. ווען זיי האבען זיך נישט אפגעשטעלט האט ה' סאמעט נאך עטליכע מאל וואַרפען זיי אויסגעשאסען אין דער לופט, ווען אויך דאס האט נישט געהאלפען האט ער אויס־געשאסען אין די אנטלויפענדע און האט איינעם פון זיי פערוואונדעט. ער האט נאך בעוויזען זיך ארויפצוכאפען אויפ'ן פלויט, און ווען ה' סאמעט האט זיך דערנעהנטערט, האט ער אויף איהם געווארפען א בריק און איז איהם פערוואונדעט אין האנט. ה' סאמעט האט דאן אויסגעשאסען נאך אמאל און געטראפען דעם פערוואונדעטען וועלכער האט בע־וויזען אריבערשפרינגען אין הויף פון פרידענבערגס פאבריק.

איינער פון די גנבים וואס האט נאך [illegible] בשוויזען צו אנטלויפען האט זיך דאן [illegible] אויף ה' סאמעט, אבער די אנגעלאפענע ארבייטער האבען איהם אפגעהאלטען [illegible] האלטען, ער הייסט [illegible] ער אין דעם [illegible] 46' פאר א גנבה וואס ער האט [illegible] אין דער פירמע יאהן. לויט די בלוט סמנים האט [illegible] פערוואונדעטער [illegible] 25. דארט האבען די [illegible] גע־פינען א [illegible] גשוויסטען [illegible] אז מיט א שעה צייט צוריק איז ביי איהם געווען א פערוואונדעטער [illegible] שווערטשינסקי און ער האט איהם [illegible] 7 [illegible] האט אויך זיך [illegible] האט איהם [illegible] דערוויל האט מען אויך [illegible] 7 [illegible] דעם פערוואונדעטען שווערטשינסקי [illegible] איהם [illegible] וועלכע האט איהם [illegible] אין שפיטאל [illegible] טירע [illegible] און א געוויסער פלושקא [illegible] די ארעסטירטע געפונען אין זייערע וואוינונגען.

ווי ס'שטעלט זיך ארויס איז עס געווען אנ ארגאניזירטע באנדע מיט וועלכער ס'האט [illegible] פיהרט א געוויסער מאריאן פיליפטשאק, [illegible] זיצט איצט אין טורמע. בעת זיין אפוועזענהייט האט איהם פערטראטען שווערטשינסקי. די גנבים זאכען פלעגט ביי זיי אפקויפען בלייער.

זשורנאליסטען-סינדיקאט אין לאדז

(יודישע סעקציע)

היינט, מיטוואך, דעם 14 יאנואר, 8.30 אוו. קומט פאר אין זאל פון טעאטער „נייער ארט" (זאכאדניא 43) א פארלעזונג פון בעקאנטען זשורנאליסט אין ליטעראט

וולאדימיר גראסמאן

א. ד. ט.: „פאריז און די פאריזער"

ט ע ז י ס ן: דער יודישער ישוב אין פאריז. — יודענטום און אסימילאציע. — כשר און טריף. — יודישקייט און די פראנצויזען. — יודען אין דער פראנצויזישער ליטעראטור. — פאריזער לעבען

בילעטען פון 50 גראשען אן צו בעקומען אין דער קאסע פון „ארט".

קהלה=בילאנס פאר'ן יאהר 1930

די קאנצעלאריע פון דער לאדזער קהלה האט שוין פארענדיגט דעם קהלה־בילאנס פאר'ן יאהר 1930 דער בילאנס שליסט זיך מיט דער סומע 3,975,619 זל. אינ'ם פארגאנגענעם יאהר האט די קהלה געהאט אן'איבערפלוס אין די הכנסות און האט בעצאהלט 99,000 זל. חובות. דער איבער־פלוס פון די בית עולם הכנסות איז אין דעם יאהר געווען 112,900 זל. פון עטאט איז איינגעפלאסען 917,737 זל. אויסגאבען זענען געווען פאר'ן ראבי־נאט — 100 טויזענט זל. א חוץ דעם איז פון די פאזיציעס סאציאלע הילף אויסגעגעבען געווארען אויף ה'אבינאט אנ'ערך 55 טויזענט זלאטעס; אויף די שוהלען (אלטשטעטישע און אנד.) 26,000 זל. קאנצעלאריע — 99 טויזענד זל.; עמעריטור 51000 זל; משוגעים־הויז — 60,000 זל. קינדער הילף — 77,756 זל. סאציאלע הילף — 463,800 זלאטעס.

צום ערשטען מאל אין דער געשיכטע פון דער קהלה פאסירט עס אז אזוי פריה זאל שוין זיין פאר־טיג דער בילאנס. דאס איז א גרויסער פערדינסט פון קהלה סעקרעטאר ה' נאדעל.

פייערליכע ערעפנונג פון א נייעם לאקאל
אין קליינהענדלער פעראיין (ראיאן פון גרינעם-מארק)

זונטאג אווענד איז אין דער אנוועזענהייט פון איינגעלאדענע געסט און מיטגלידער פארגע־קומען די פייערליכע ערעפנונג פון נייעם לאקאל פון קליינהענדלער פעראיין פון פרוכטען און גע־מיזען אין ראיאן פון גרינעם מארק אויף זשעראמ־סקי גאס 45.

די פייערונג האט געעפענט דער סעקרעטאר פון פעראיין ה' אייזענבוים, דערויף ווערט בעהרט מיט'ן איבערשניידען דעם באנד דעם. ד"ר ראזענ־בלאט. א שעהנע איינלייטונגס־רעדע האלט ה' משה לימאן ה' ד"ר מ. קלומעל פון ווארשא וועלכער האט דעם זעלבען טאג געווייללט אין לאדז און איז איינגעלאדען געווארען צו דער פייערונג, האט אין זיין בעגריסונג אנגעוויזען אויף דער בעדייטונג פון די גמילת־חסדים קאסעס בעזונדערס פאר די קליינ־הענדלער, ווערענס לאגע עס איז שטענדיג געוועזן א שווערע און צוגעזאגט דעם פעראיין זיין אונטער־שטיצונג. עס האלטען נאך בעגריסונגען ה' מ. ח. רומקאווסקי א. א. און דערויף הייבט זיך אן די פיי־ערונג פון „התחלת־הספר" פאר דער ניי איינגעאר־דענטער שוהל אין לאקאל פון פעראיין. די אנוועז־זענדע געסט פערשרייבען אותיות, און דער שטרייך־ארקעסטער שפילט דעם פוילישען הימן און „התקוה"

ה' אייזענבוים דאנקט אין נאמען פון דער פון דער פערוואלטונג די חשוב'ע געסט און זאגט צו, אז דער פעראיין וועט אויסער זיינע פראפעס־יאנעלע אויפגאבען ערפילען זיינע פליכטען אויף אויפ'ן יודיש־נאציאנאלען געביט.

די פייערונג האט געמאכט א גוטען איינדרוק אויף אלע אנוועזענדע און די איינארדנער האבען בעקומען א פערדינטען „יישר כח".

קהלה-פערוואלטונג פארלאנגט פון מאגיסטראט צוריקצאהלען
פאר די אויסגאבען אויף אויסצוהאל־טען היימלאזע קינדער און משוגעים

די קהלה־פערוואלטונג האט זיך געווענדעט צום מאגיסטראט מיט 2 מעמאריאל־ן אין וועלכע די פערלאנגט, אז דער מאגיסטראט זאל צוריקצאה־לען דער קהלה איהרע אויסגאבען, וואס זי האט געהאט אויף קינדער־הילף (זויגלינג־היים, אויסהאל־טען קינדער אין יתומים־היי־ער א. א. וו.) אין פאר אויסהאלטען דעם משוגעים־הויז אויף וועסא־לא גאס.

אנאפשריפט פון דיביידע מעמאריאלען האט די קהלה צוגעשיקט צום שטאט־ראט.

אפטייקען
היינטיגע נאכט-דיזשורען

(2) יאנקעלעוויטש (אלטער מארק 9), שטע־קעל (ל מאנאווסקי 37), גלוכאווסקי (נארוטאוויטש 4), האמבורג גלובנא 50), פאוולאווסקי (פיעטרקא וועג 307), פיאטרקאווסקי (פאמארסקא 91).

היינט און פאלג. טעג!
מיט א זיגרייכען ערפאלג איבער אלע הויפט־שטעט פון דער וועלט, האט גע־וואונען די הערצער און די געדאנקען פון די צישויער דער אונפערגלייכליכער קעניג פון די זינגערס
Maurice CHEVALIER
וועלכער פיר'כשוסט די צוהערער מיט זיין פראכטפולער שטימע און לידער אין פילם א. נ.:
„ליבעס=פאראדע"
די ראלע פון דער דעסטאסישער קעניגין פירט אויס די הערליכע און ענטציקנדע
JANETE MAC DONALD
דער פילם איז א ליבעס־ליד פון שענסטן ליבעס=פארל
אנהויב אין וואכענ־ליכע טעג 4 אכמיטאג שבת זונטאג און יום־טוב 12 א זייגער בייטאג
פאפולערע פרייזען.

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן.

באר 1 פארשטעלונג! פרייטאג, דעם 16-טען, 9 א זייגער אווענד
פרעמיערע! צום ערשטען מאל אין לאדז! פרעמיערע!
סענסאציאנעל! לעצטער אמעריקאנער שלאגער שפאנענד!
וועלכער איז געשפילט געווארען אין די אמעריקאנער טעאטערן מיט א ריזען־ערפאלג
מיט'ן מיטיסט יעקב זילבערט אין דער הויפט־ראל

בראדיאגא

אין 3 אקטען מיט געזאנג און טענץ פון י. מארקאוויטש.
ראל „באריס"–ה. באלבירסקי.
צום שלוס: א גרויסע קאנצערט-אפטיילונג
דער בעליבטער הומאריסט **הערשל יעדוואב** אין זיין אקטועלן רעפערטואר
ליבלינג פון לאדזער פובל
ה. באלבירסקי – פאלקס-לידער / די בעליבטע סוברעטין יוליא פלאום – לידער
סלמן נוטמאן – דעקלאמאציעס / סעם גאלדבערג – קופלעטען.

ס'נעהמט אנטייל פרויען: י. פלאום, ס. בעזמאן, ח. פאדערמאן, ר. ראזענצווייג.
מענער: ה. באלבירסקי, ת. פאלאסקי, ה. יעדוואב, ב. גוטמאן, ס. גאלדבערג.
ארקעסטער אונטער דער לייטונג פון ל. זעלמאן. סופלער – וו. נייהויז.
טעכנישער לייטער–ק. נוטמאן. בילעטען צו בעקומען אין קאסע פון פילהארמאניע.

זאל פילהארמאניע, נארוטאוויטש 20
זונטאג, דעם 18-טען יאנואר, 8,30 אווענד
קומט פאר דער דריטער
גרויסער פאלקס=קאנצערט פון

חיה'לע גראבער

געוו. שוישפילערין פון „הבימה"
איד ליד און דראמע
פאלקס-בילדער ∴ קינדער מעשה'לעך
נאכען לידער ∴ חסידיש ע נגונים
בילעטען צו פאזולערע פרייזען פון 75 גר. ביז 3.50
שוין צו בעקומען אין דער קאסע פון פילהארמאניע

„פאריז און די פאריזער"
היינטיגע פארלעזונג פון וולאדימיר גראסמאן

די היינטיגע פארלעזונג פון בעקאנטען זשור־נאליסט און ליטעראט וולאדימיר גראסמאן אויף ד. ט. „פאריז און די פאריזער", האט ארויסגע־רופען דעם שטארקסטען אינטערעס צווישען די ברייטסטע קרייזען פון דער יודישער בעפעלקערונג.

דער נייער יודישער ישוב אין דער וועלט שטאט, וועלכער דערגרייכט שוין אין די הונדער־טער טויזענדער, האט אויפגעבויט א ריזיג יודיש לעבען, און ס'שאפען זיך די ריזיגע פראבלעמע צווישען יידען און פראנצויזען, וולאדימיר גראס־מאן איז איינער פון די בעסטע קענער פון פראנ צויזישען לעבען, און זיין פארלעזונג וועט ער ווידמען פיל צייט די פראנצויזען גופא אויף אלע געביטען פון זייער לעבען און בעזונדערס די פראבלעמען פון יודישען ישוב אין פאריז, און די דאזיגע פראגען איז דער פרעלעגענט אנ'אויטא־ריטעט ווייל וואס ס'זאגען עדות זיינע 2 ערשי נענע ביכער: „פאריז" און „פארטרעטען פון פראנ־צויזישע פאליטיקער", וועלכע איז ערשינען אין דער דענישער און דייטשער שפראך, וול. גראסמאן איז אויך אנ'אויסגעצייכענטער רעדנער.

די פארלעזונג וועט איינגעארדנעט דורך דער יודישער סעקציע ביים זשורנאליסטען־סינדי־קאט און קומט פאר היינט האלב ניין אווענט אין זאל פון „ארט" זאכאדניא 48.

זעלבסטמארד

(2) אויף פאדערעווסקי 4 האט זיך דער־שאסען פון א רעוואלווער דער 19 יאהריגער זוה פון גאיאווי וואצלאוו מאיעצקי, אין א נוסטריגען צ שטאנד האט איהם די פאגאטאווע אפגעפיהרט אין שפיטאל.

די סבה פון סערצווייפעלטען שריט איז ווארשיינליך – אומגליקליכע ליבע.

אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון דער האנדווערקער קאמער

היינט קומט פאר אנ'אויסערגעוועהנליכע זיצונג פון דער האנדווערקער קאמער, אויף וועלכער עס וועט בעטראכט ווערען א רייה דרינגענדע פראגען.

געפונען א טויט קינד

(2) אויפ'ן שוהל פונ'ם קאשציאל אין אזאר־קאוו האט מען געפונען א קערפערל פון א ניי געבוירען קינד, דאס קינד איז געווען פערפרוירען. פאליציי פיהרט אנ'אויספארשונג.

„דאס שאפען פון שלום אש"
היינט פארלעזונג פון רעד. לאזאר פוקס

אין פארבינדונג מיט'ן יובילעי פון שלום אש קומט היינט אווענד פאר אין יודישען פרויען־פערבאנד „וויזא" א פארלעזונג פון רעד. לאזאר פוקס וועגען דאס שאפען פון שלום אש.

ה' רעד. פוקס איז בעקאנט אלס א גרויסער ליטעראטור־קענער און שענער רעדנער. זיין פאר־לעזונג וועגען אש'ן האט דעריבער ארויסגערופען אנ'אויסערגעוועהנליכען אינטערעס ביי אלע ליב־האבער פון דער יודישער ליטעראטור, נאכ'ן רעפע־ראט וועלען פארקומען רעציטאציעס פון אש'ס שאפונגען.

מארגען גרויסע קאנצערט-אקאדעמיע
פון קרן-קימת אין פילהארמאניע

מארגען אווענד קומט פאר אין פילהארמאניע־זאל א גרויסע קאנצערט־אקאדעמיע איינגעארדנעט אין צוזאמענהאנג מיט דעם בעזוך פון דעלעגירטען פון קרן־קימת דירעקטאריום ד"ר ש. יוריס פון ארץ־ישראל.

די אקאדעמיע האט ארויסגערופען א גרויסע פעראינטערעסירונג צווישען די ברייטסטע קרייזען פון אונזער שטאט. ד"ר יוריס קומט איצט פון ארץ־ישראל און ער איז גענוי בעקאנט מיט אלע פראב־לעמען פון ארץ־ישראל אויפבוי.

ד"ר יוריס איז בעקאנט אלס גוטער רעדנער, זיין רעפעראט פערשפרעכט דעריבער צו זיין בעזונ־דערס אינטערעסאנט און אקטועל. דער מוזיקאלישער טייל פון דער אקאדעמיע ווערט אויסגעפיהרט דורך דעם אין אונזער שטאט גוט בעקאנטען „הזמיר", וועלכער האט זיך שוין פון לאנג קונה־שם געווען אויף דעם מוזיקאלישען געביט. די אקאדעמיע וועט זיין א אימפאזאנטע און טראגען א כאראקטער פון א מאניפעסטאציע פאר דעם געדאנק פון גאולת־הארץ.

די קליינע צאהל איבערגעבליבענע בילעטען זענען צו בעקומען אין ביורא פון קרן־קימת (צע־געלניאנא 4).

א פראכט-צימער

מיט 2 פענסטער און א בעזונדערע איינגאנג אין צענטרום שטאט פאר 1 אדער 2 יונגעלייט עווענ־טועל פריילייכ איז פון 15-טען יאנואר ד. י. איבערצוגעבען. צו ערפאהרען אין אדמיג. פון דער צייטונג 99ד

קופאן
אויף א יורידישער עצה
גילטיג מיטוואך, דעם 14-טען יאנואר

א בעקאנטער יוריסט ערטיילט יורידישע עצות פון 3 ביז 4 א זייגער נאכמיטאג אין רעדאק־ציע פון אונזער צייטונג, פיעטריקאווער 21.

אינטערעסאנטען דארפען מיטברינגען דעם קופאן פון „נייעם פאלקסבלאט" – פון דעם זעלבען טאג. –

ראדיא=פראגראם
מיטוואך, ד. 14 יאנואר 1931

11,58 צייט־סיגנאל, 12,10 גראמאפאן־פליטען 15.35 סקויטען־קאמוניקאט, 15,50 ראדיא כראניק, 16,15 קינדער פראגראם, 16,45 גראמאפאן־פלי־טען, 17,15 ווי צו ערנעהרען קינדער פארלעזונג, 17,45 פאפולערער קאנצערט, 18,45 פערשידע־נעס, 19,10 קאמוניקאט פון דער לאנדער האנ־דעלס־קאמער, פראגראם אויף מארגען, 19,25 גראמאפאן־פליטען, 19.40 ראדיא זשורנאל, 19,55 גראמאפאן־פליטען, 20,00 בוכהאלטערישע פירטעל שעה, 20,15 מוזיקאלישער געשפרעך, 20,30 אראטאריום (טראנסמיסיע פון לעמבערג), 22,00 דער קאמף פאר א נייעם מענש (פארלעזונג), 22,15 גראמאפאן־פליטען, 22,35 קאמוניקאטען, טאנץ־מוזיק.

א בריף אין רעדאקציע

פון דער יודישער גמינע אין ראדאם האבע מיר בעקומען צוגעשיקט דעם פאלגענדען בריף, וועלכען רעד. גריינבוים האט פערעפענטליכט אין „היינט" מיט דער ביטע איבערצודרוקען:

„איך האב דעם כבוד איך צו בעטען אפצו־דרוקען אין נאהענטסטען נומער פון אייער חשיבער צייטונג פאלגענדע ערקלערונג:

איך שטעל דערמיט פעסט, אז דער אויס־דרוק, וואס איך האב אין מיין סיים־רעדע פון 30 אפריל 1925 י. בענוצט אין בעצוג צום רב רב קיסטענבערג, אז „ער איז א קאפידענט וואהר־שיינליך" איז געווען א רעזולטאט פון שלעכטע אינפארמאציעס.

איבריגענס, איז דאס שוין נעקומען צום אויסדרוק אין דעם ווארט „וואהרשיינליך", וואס איך האב בענוצט. דעם פארוואורף ציה איך צוריק. מיט דרך ארץ

(–) יצחק גרינבוים.

NOWA
WYPOŻYCZALNIA
KSIĄŻEK
24 PIOTRKOWSKA 24
poleca ostatnie nowości.
Prenumerata miesięczna 2 zł.

היינט און פאלגענדע טעג! גרויסע רעווי-שלאגער-פרעמיערע!
נייעסטע פערל פון די רעווי=שלאגערן!

„ווירוואט, זאקאפאנע"

עס נעהמט אנטייל דער גאנצער קינסטלער־אנסאמבל: רענסקא ט מסקא, יאנעצקי, קאזשארסקי, דאמבראווסקי, גראנאווסקי ווי אויך דער ליבלינגען דער שטאט לאדז p. MELODYSTÓWNA ווי אויך די ניי אנגאזשירטע ארטיסטינס
IRENA RÓZ ŃSKA ארטיסטין פון „Qui Pro Quo" HELENA BORZEWSKA פילם שטערן.
קינסטלערישע לייטונג: K. Brzeski רעזשי: M. Dąbrowski קאפעלמייסטער: St. Sternblic דעקאראציעס: St Frasiak
טעגליך 2 פארשטעלונגען: 7.30 און 9 30 אווענד. שבת, זונטאג און יום־טוב 5.30, 7.30 און 9.30 אין אווענד.
צו דער בעקוועמליכקייט פון ג' פובליקום ווערט דער פארפערקויף פון בילעטען פארקומען אין „Reklama Polska" פיעטריקאווער 101

רעווי-טעאטער
„Dobry Wieczór"
אין אייגענעם נייעם לאקאל אויף
סאפערביקא 16, טעלעפאן 184-66
צופאהר מיט די טראמוויען: 5, 6, 7, 9, 16.

ניי׳ער פאלקסבלאט

דער יודישער האנדווערקער

ניי׳ער פאלקסבלאט

וועכענטליכע אפטיילונג געווידמעט דער יודישער פראדוקטיווער ארבייט

אלטע האנדווערקער דארפען בעפרייט ווערען פון מייסטער־עקזאמענס

דאס דארף איצט ווערען דער לאזונג פון טאג!

ענדליך דערגרייכען שוין צו אונז ידיעות וועגען די ערשטע רעזולטאטען פון די אדורכגעפיהרטע עקזאמענס אין די פערשידענע האנטווערקער־קאמערן פון פוילען.

ידיעות — גארנישט קיין פרעהליכע; ידיעות — וואס ווייזען, אז אונזער שרעק פאר די דאזיגע עקזאמענס איז נישט געווען קיין אונבעגרינדעטע, ארויסגערופען דורך איבערגעטריבענער נערוועזיטעט, נאר אונזער פעסימיזם האט זיך גענומען פון דעם, וואס מיר האבען גוט געקענט די פערהעלטנישען אויף דער פוילישער האנטווערקער־גאס. מיר האבען געוואוסט, אז דער רעגולאמין שפילט נישט קיין גרויסע ראלע, מעג ער זיין אזוי לייכט ווי דער יעצטיגער.

אבער אזעלכע טייוועל־שפילען, ווי ס׳קומען פאר יעצט. אז בעל־מלאכות, וואס פיהרען צעהנדליגער יאהרען ווארשטאטען זאלען אדורכפאלען, אז פון 800 האנדווערקער אין ווארשא זאלען אויסהאלטען נור 62! דאס האט קיינער נישט געקענט איינפאלען.

איז דאך דאס א בעווייז, אז מיר האבען געמאכט א פעהלער, ווען מיר האבען אויסגעמאכט זיך געצערעמאנ׳עט מיט עקזאמינס, ס׳מוזען געמאכט ווערען שנעלע און באלדיגע שריט די פעהלערן צו פאררעכטען. ס׳האט זיך געדאכט, אז נאכדעם ווי ס׳איז געלינגען אויסצוקעמפען דעם אזוי פערלייכטערטען עקזאמען, איז דער ציל דערגרייכט. אבער ווען דער רעגולאמין מיט׳ן עקזאמען ווערען אזוי פערקריפעלט און צידרעהט מוז די פראגע אנגעהמען א גאנץ אנדערע ווענדונג. ס׳איז נויטיג תיכף צונויפצורופען א ראטמענער־צוזאמענפאהר און מיט דער הילף כאקי פון פאקטישע ארגומענטען און בעווייזען וועט דאך געלינגען די מאסגעבענדע פאקטארען איבערצייגען, אז דעם אוניין צו בעלי מלאכות, וואס האבען שוין געפאקט און געמאזעלט ביי זייער ארבייט, וואס זיי האבען אין זייער מלאכה אדורכגעטראגען כלערליי קריזיסען, איבערלעבונגען, טעכנישע, און מאדע־ענדערונגען. מענשען, וואס האבען א שווערען קאמף צו פיהרען פאר׳ן שטיקעל ברויט און טאג־טעגליכער עגזיסטענץ, זאלען געשטעלט ווערען אין אזא לאגע, אז קאנקורענטען זייערע, זאלען ביי זיי קאנען די לעצטע מעגל־בקיים פון לעבען צו נעמען.

אויב פריהער, ווען מיר האבען דאס זעלבע געטענה׳ט האט מען אונז מיט בערוהיגענדע ווערטער מבטיח געווען, אז מ׳איז גאר נישט דאס אויסען. זעהען די רעזולטאטען פון די עקזאמענס, פעסטע בעגרינדונגען פאר אונזערע פריהערדיגע און יעצטיגע טענות.

מיר ווילען, אז ס׳זאלען אנגענומען ווערען אלע מעגליכע מיטלען, אז די אלע בעלי מלאכות, וואס האבען געפיהרט זייערע ווארשטאטען נאך פאר׳ן 15 דעצעמבער 1927 זאלען אויטאמאטיש בעקומען דעם מייסטער־דיפלאם אהן יעדען עקזאמען און פארמעלע שוועריגקייטען.

עקזאמענס און דירה־געלד

אויף א זיצונג פון דער ווילנער האנטווערקער־קאמער

ס׳איז פארגעקומען א זיצונג פון דער ווילנער האנדווערקער־קאמער. די פערוואלטונג האט צווישען אנד. אויך אפגעגעבען א בעריכט וועגען די עקזאמענס פון האנטווערקער.

ווי ס׳ווייזט זיך ארויס האבען ביזאיצט זיך עקזאמינירט אין ווילנע בס״ה ביז 15 פראצענט פון אלע האנטווערקער. אויף דער פראווינץ איז די לאגע נאך ערגער. דארט האט זיך עקזאמינירט נאר א קליינער פראצענט. ס׳איז בעשלאסען געווארען צו טון אין דער זאך, אז דער עולם זאל גהען צו די עקזאמענס. קודם כל זאלען די צעכען אונטערנעהמען אנ׳אקציע אין זייערע פאכען, אז די האנדווערקער זאלען גהען צו די עקזאמענס. א חוץ דעם זאל מען קענען די נישט עקזאמינירטע אנגעהמען אפילו רעפרעסיעס. מען זאל זיך בעמיהען, אז די נישט־עקזאמענירטע האנטווערקער זאלען נישט בעקומען קיין מלוכה׳שע בעשטעלונגען.

צום סוף פון דער זיצונג איז אנגענומען געווארען א פראטעסט געגען די פראיעקטען צו העכערען דאס דירה־געלד, ס׳איז בעשלאסען געווארען זיך צו ווענדען צו דער צענטראלער מאכט מיט א מעמאריאל און אויפווייזען, אז צוליב דער איצטיגער שלעכטער צייט זאל קיין שום הוספה צום דירה־געלד נישט איינגעפיהרט ווערען.

קאנטראלעס

פון די האנדווערקער־ווארשטאטען אין ביאליסטאק

פאריגע וואך האט די פאליציי קאנטראלירט צי די האנדווערקער־ווארשטאטען זענען פערזעהן מיט האנדווערקער קארטעס.

ווער ס׳האט נישט געקענט ווייזען אזא קארטע, איז בעשטראפט געווארען אדמיניסטראטיוו מיט 50 זל.

צוליב פערנאכלעסיגקייט

ווי עס איז שוין איינמאל מיטגעטיילט געווארען האט זיך דעם 15־טען דעצעמבער 1930 געענדיגט דער טערמין, נאך וועלכען דאס רעכט צו האלטען אין שולען לערניונגלעך האבען נאר די יעניגע מייסטערס, וועלכע בעזיצען דיפלאמען, אדער פערזאנען, וואס האבען געענדיגט טעכנישע שולען און אנדערע פאך־שולען, אנערקענטע דורך די רעגירונג

אין צוזאמענהאנג דערמיט ווערט דער יודישער בעל־מלאכה געשטעלט אין א שווערער לאגע שוין צוליב דעם, וואס ער וועט מוזען בלייבען אהן לערניונגלעך ביז דער צייט פון דורכמאכען דעם מייסטער־עקזאמען.

אלע בעלי־מלאכות, וועלכע וועלען זיך נישט צופאסען צום געזעץ אין הסכם מיט׳ן § 22 פון „טערמינאטארען־פארשריפטען" וועלען ווערען בעשטראפט אדמיניסטראטיוו אין זין פון ארט. 26 פון געזעץ ביז 1000 זל. געלד און ביז 14 טאג ארעסט.

די זעלבע שטראפען וועלען מיט דער גאנצער שארפקייט אנגעווענדעט ווערען:

א) פאר אנגעהמען דורך דיפל. מייסטער לערניונגלעך, וועלכע זענען יונגער פון 15 יאהר.

ב) פאר נישט שליסען קיין אפמאך מיט׳ן לערניונגל ך נאך א 4 וואכעדיגע פראבע.

ג) פאר אנגעהמען לערניונגלעך, וועלכע האבען נישט געענדיגט די פאלקס־שול אין דעם ארט ווי ער האט זיך געלערנט.

אויפ׳ן גרונד פון א רעסקריפט פון האנדעל־מיניסט פון 23 IX 1930 L.P.D. 2824 ווען די אלע לערניונגלעך וועלכע זענען אנגענומען געווארען אויף די לעהר פאר דעם 16. גרודזיין 1930 און וועלכע זענען רעגיסטרירט אין דער קאמער קענען ענדיגען די לעהר, אפילו ווען זיי ארבייטען ביי נישט דיפלאמירטע מייסטערס, דאס איז א זעהר וויכטיגע הנחה סיי פאר׳ן נישט דיפלאמירטען האנדווערקער און סיי פאר די לערניונגלעך.

ליידער אבער, האבען א גאנץ קליינע צאהל יודישע נישט דיפלאמירטע מייסטערס געשלאסען אפמאכען מיט לערניונגלעך פאר דעם 16־טען דעצעמבער 1930 טראץ אלע אויפאדערונגען נישט צו פערנאכלעסיגען דעם וויכטיגסטען ענין פאר זיי.

די פערנאכלעסיגטע האנדוו. וועלען דאס איצט זעהר בעדויערן און גוט פאר דעם בעצאהלען.

א דעלעגאציע פון ווארשאווער יודישע האנדווערקער

אינטערווענירט אין האנדעלס מיניסטעריום וועגען קאנפליקט אין דער האנדווערקער־קאמער

די פערגאנגענע וואך האט דער וויצע־מיניסטער פאר האנדעל און אינדוסטריע ה׳ קאשוכאווסקי אויפגענומען א דעלעגאציע פון קרייז פון די יודישע ראטמענער אין דער ווארשאווער האנדווערקער־קאמער.

די דעלעגאציע האט בעריהרט די פראגע, וועגען דעם ענטשטאנענעם סכסוך מיט דער ווארשאווער האנדווערקער־קאמער.

אין א בריטערען מעמאריאל און מינדליכע אויפקלערונג האט די דעלעגאציע אנגעוויזען, אז די יודישע ראטמענער אין דער קאמער קאנען זיך נישט פארשטעלען קיין ווייטערדיגע צוזאמענארבייט מיט׳ן פרעזידענט פון דער קאמער ה׳ פעניאנזשקעוויטש צוליב פאלגענדע טעמים: ער האט נישט ערפילט דעם אפמאך מיט די יודישע ראטמענער; אין פיל פראגען האט ער געהאנדעלט אויף איינענער אחריות נישט פרעגענדיג דער פערוואלטונג פון דער קאמער, דער פרעזידענט האט זיך בעריכטעט לויט דער, פאליטיק פון א גרופע ראטמענער, וועלכע שטעהען אונטער׳ן איינפלוס פון די ענדעקעס אין האט א׳ויסגעוויזען זייער איינזייטיגקייט. האט בעשווערט די עקזאמענס פאר די עלטערע בעלי־מלאכות ווי אויך דיים ארויסגעגעבען מייסטער־דיפלאמען איז נישט ריכטיג זיך מיט׳ן וואונש פון מיניסטעריום פאר האנדעל און אינדוסטריע צו פערקלענערען דיים אפצאהל פאר די עקזאמענס היט ער אייטערגעהאלטען די הויך פון אפצאהל 135 זלאטעס.

ווענעז מליכה־קרעדיטען האט די דעלעגאציע אנגעוויזען, אז דער געבאט פון איצטיגען מאמענט איז ענטק״געגנצוקומען מצד דער מלוכה אויף אונטערצואנדליין די האנדווערקער ווארשטאטען פון ווטמעים פקיכטענץ ס׳איז אפהענגיג דער גורל פון די האנדווערקער״ ווי אויך פון די היודערטער טויזענ״ער בעשעפטיגטע ביי זיי איבייטער, וואס האט פון מלוכה־שטאדפונקט א גרויסע בעדייטונג.

דער מיניסטער האט ארויסגעוויזען א גרויסע פע־אינטערעסירונג צו די אלע פראגען, וועלכע זענען בעריהרט געווארען דורך דער דעלעגאציע און האט צוגעזאגט זיך צו פערנעהמען מיט די דאזיגע פראגען אין די נאהענסטע טעג.

צעכען־קאנפערענץ אין ראדאמער האנדווערקער־קלוב

(פון אונזער קארעספאנדענט)

די טעג איז אין לאקאל פון ראדאמער האנדווערקער קלוב פארגעקומען א קאנפערענץ פון די צעכען־פערוואלטונגען אין קלוב פערוואלטונג, אויף וועלכער עס האט אנגעגעבען א בעריכט ח. גוטמאן, פרעזעס פון קעלצער האנדווערקער־פעראיין און פערוואלטונגס־מיטגליד פון די קעלצער האנדווערקער־קאמער.

ה. גוטמאן האט געהאלטען א אינהאלטסרייכען רעפעראט א. ד. ט. „די ענטשטעהונג פון די האנדווערקער־קאמערן און די בעציהונג פון יודען צו די האנדווערקער־קאמער".

דער רעפערענט האט געגעבען א כראנאלאגישען איבערבליק איבער די ענטשטעהונג פון די געזעץ־פראיעקטען פון די צעכען, די טעג־ענטווארפען פון די ערשטע געזעץ־געבער, זייערע כונות בנוגע

(ווייטער זייטע 7 זייט)

אין די האנדווערקער־ארגאניזאציעס

אלגעמיינע פערזאמלונג

פון האנטווערקער־פ״ער. (וואלטשאנסקע 19)

שבת איז אין אין אייגענעם לאקאל (וואלטשאנסקע 19) אונטער׳ן פארזיץ פון ה׳ געליבטער פארגעקומען די יעהרליכע מיטגלידער־פערזאמלונג. פונ׳ם בעריכט, וועלכען עס האבען אפגעגעבען דער קאסירער און סעקרעטאר שטעלט זיך ארויס אז דער פעראיין צעהלט ביים היינטיגען טאג 1776 מיטגלידער; די קאנצעלאריע האט אין פערלויף פון בעריכטס־יאהר אינטערווענירט אין 752 פאלען, פון וועלכע איבער 600 זענען געווארען גינסטיג דערלעדיגט. דער פעראיין האט געהאט אויסגאבען אין פערלויף פונ׳ם יאהר העכער 16.000 גילדען, איינקונפטען — העכער 17000 גילדען. עס זענען בעשעפטיגט 4 אנגעשטעלטע, ביים פעראיין זענען ארגאניזירט 15 פערשידענע פאכען, אין פערלויף פונ׳ם בעריכטס־יאהר זענען אפגעהאלטען געווארען 72 פערזאמלונגען פון פערשידענע פאכען, דער פעראיינס־אדוואקאט האט אין פערלויף פונ׳ם בעריכטס־יאהר ערטיילט 272 יורידישע עצות, פאר וועלכע דער פעראיין נעמט אנ׳אפצאהל צו 1 זלאט. ביים פעראיין איז אויך פערהאן א דאקטוירים־קאלעגיום. א זעהר וויכטיגען נוצען ברענגען די הילפס־קאסעס, וועלכע עקזיסטירען אין זיבען פאכען, די הילפס־קאסעס באר־גען ארויס פון פופציג ביז 250 גילדען אויף אפצוצאהלען וועכענטליכע ראטעס, אהן וועלכע עס איז צינזען. א גאר בעזונדערע אויפמערקזאמקייט ווידמעט דער פעראיין דעם קאמף געגען צעכען־גזירה. עס זענען פארגעקומען און קומען ווייטער פאר כסדרדיגע קאנפערענצען וועגען שטייערן פאר כאלופניקעס און האנדווערקער; אין רעזולטאט זענען שוין א גרעסערע צאהל האנדווערקער בעפרייט געווארען פון אומזאץ־שטייער.

די פערזאמלונג האט אויך געפיהרט א ברייטע קולטורעלע ארבייט, עס זענען פארגעקומען א רייה פארלעזונגען פון אנגעזעהענע רעפערענטען; אין חודש יוני 1930 בעת עס איז בעשלאסען געווארען צו דינגען דעם יעצטיגען לאקאל אויף וואלטשאנסקא 19 איז אין פערלויף פון 2 וואכען, געזאמעלט געווארען אויסשליסליך ביי מיטגלידער 1763 גילדען.

נאך דעם ווערט געלייענט א פראטאקאל פון דער רעווידיר־קאמיסיע, וועלכער בעשטעטיגט דעם בעריכט.

עס ענטוויקעלט זיך א דעבאטע אין וועלכער עס בעטייליגען זיך די ח״ח מיעדזינסקי, קאץ, שעל, בערקענוואלד, געליבטער און בערקאוויטש.

נאך דער דיסקוסיע ווערט אנגענומען א רעזאלוציע, וואס דריקט אויס אנערקענונג דער אפטרעטענדיגער פערוואלטונג. אויפ׳ן פארשלאג פון ה׳ בערקאוויטש האט די פערזאמלונג אויך בעשלאסען אויסצודריקען א פראטעסט געגען העכערען דאס דירה־געלד, און אוועקצושיקען א געהעריגען מעמאריאל וועגען דעם. עס מעלדט זיך ה׳ גאלדבערג, אז די פערוואלטונג האט בעשלאסען שאפען ביים פעראיין אויך א פראפעסיאנעלער ראט אין וועלכען עס וועלען אריין פארשטעהער פון אלע פאכען.

צום סוף זענען פארגעקומען וואהלען פון א נייער פערוואלטונג, אין וועלכער עס זענען געווארען אויסגעוועהלט די ה״ה: בערקאוויטש, גאלדבערג, בראווערמאן, בעאטוס, גייסט, געליבטער, גאלדמאן, נייבערגער, צוקער, ראזען און ווייסבערג.

וואס קומט פאר איז דער לאדזער „רעסורסא זשעמעשניטשא"?

די „זאוועטא פשעמיסלאווא־האנדלאווא" פערעפענטליכט א קאמוניקאט פון דער לאדזער „רעסורסא": דעם קאמוניקאט האט ארויסגעגעבען דאס פרעזידיום פון דער אלגעמיינער פערזאמלונג און אין איהם ווערט געזאגט:

צוליב די מיסברויכען אין דער „רעסורסא" און אין דער לאדזער האנדווערקער קאמער, וואס זענען אויסגעפיהרט געווארען דורכ׳ן געוועזענעם פארזיצער פון דער „רעסורסא" און איצטיגען פרעזידענט פון דער האנדווערקער קאמער, פראנציסעק יאן שוואנקאווסקי האבען די צעכען־פארשטעהער אנגענומען פאלגענדע רעזאלוציע:

1) מיר אנערקענען ה׳ שוואנקאווסקי אלס א מענש, וואס האט פערלוירען די עהרע און כבוד און מיר דערוויטערען איהם פון דער האנדווערקער־געזעלשאפט.

ה׳ שוואנקאווסקי קען נישט פערנעהמען קיין עהרען־אמט אין געזעלשאפטליכע אינסטיטוציעס און קען דעריבער נישט זיין פרעזידענט פון דער האנדווערקער־קאמער.

3) מיר פאדערען, אז ה׳ שוואנקאווסקי זאל אויסגעשלאסען ווערען פון די מיטגלידער און דער „רעסורסע".

4) ה׳ שוואנקאווסקי זאל צוגעצויגען ווערען צו פעראנטווארטליכקייט און מ׳זאל ביי איהם אויסמאנען אלע שאדענס, וואס די „רעסורסא" האט צוליב איהם געליטען.

5) מיר ווענדען זיך צו דער מאכט און קודם־כל צו דער וואיעוואדשאפט, אז זאל זיך פעראינטערעסירען מיט דעם ענין.

דעם אריגינאל האבען אונטערגעשריבען 22 צעכען. די אלגעמיינע פערזאמלונג פון דער „רעסורסע" האט זיך צו דער רעזאלוציע איינשטימיג אנגעשלאסען.

באַלוט דער קוואַרטל פון יודישער אָרימקייט אין לאָדז

א שפּאַציר איבער די געסלעך. — די וואוינונגען און דער אויסזעהען פון די מענשען. — וואַסער. — אַ בעזוך אין רבס תלמוד תורה. — די אנגעוועהטאָגטע פראַגע וועגען די האַנד־וועבער. — אַ געשפּרעך מיט אַ גרויסען יודישען וועבער־פאַבריקאַנט

איינדרוקען פון א בעזוך פון הלל ראגאָף

ווען איך בין אין לאָדז אָנגעקומען איז די ערשטע פראַגע וואָס די בעקאַנטע דאָ האָבען מיר געשטעלט געווען דיזעלבע: „איהר ווילט דאָך מסתמא זעהן באַלוט?“ און יעדער האָט זיך אָנגעבאָטען מקיים צו זיין די מצווה מיך צו פיהרען אין באַלוט.

נו, בין איך אין באַלוט געווען, איך האָב דאָרטען אַרומגעשפּאַצירט צוויי טעג, איך בין דאָרטען געגאַנגען אויף די גאַסען, אין די געסלעך, אויף די הויפען, אויף די מאַרקען, אין די שטיבער. און איצטער וועל איך אויך פערזאָגען די אַלע, וואָס וועלען נאָך מיר אין לאָדז פאָהרען, „נישט פערגעסט צו זעהן באַלוט!“

באַלוט איז דער קוואַרטאַל פון יודישער אָרימקייט אין לאָדז, מען זאָגט מיר, אַז דאָרטען וואוינען אַרום הונדערט טויזענד נפשות, וואו אזוי פיל מענשען טוען זיך דאָרט אַהין איז די גרעסטע רעטעניש. דער קוואַרטאַל איז נישט קיין גרויסער. די הייזער זענען קליינע, אַ גרויסע צאָהל נישט מעהר ווי איין שטאָק די הויך. פערהאַן געסלעך, וואו עס שטעהען בלויז קליינע קרעמלעך, אַ פּאָר פוס די ברייט.

דער תירוץ איז, אַז מען לעבט דאָרטען ווי „מייז אין לעכער“. כמעט אַלע וואוינונגען בעשטעהען פון איינציגע צימערען, און אין איין וואוינונג פּאַקען זיך אָפּט אַריין אַ פּאָר פאַמיליעס. מען וואוינט אין די וואַרשטאַטען, אויף בוידעמס, אין ביידלעך, אויף הויפען, אין קעלערס — וואו מ׳קען זיך נאָר אַריינשפּאַרען.

קיין וואַסער איז אין די באַלוטער הייזער בנימצא. מען מוז עס אַרויספּאָמפּען פון ברונעמס. וועלכע געפינען זיך אין מיטען גאַס. אָדער אויף גרויסע הויפען, וואו איהר געהט און וואו איהר שטעהט אין באַלוט, זעהט איהר ווי מענער און פרויען, קינדער און אַלטע לייט, שלעפּען אַהיים גרויסע עמערס מיט וואַסער.

אין די באַלוטער גאַסען פערקויפט מען ווייסע זאַמד אויף צו בעשיטען די פּאָדלאָגע, דער האַנדעל געהט אָן אויף אַזאַ אופן: עס פאָהרט אַ וואָגען מיט זאַמד. דער פוהרמאַן רופט אויס זיין סחורה, פון די הייזער קומען אַרויס פרויען מיט טעפּ, פון קאַרטאָפעל־שאָלעכץ, דער פוהרמאַן גיט זיי אַ שיסעל זאַמד פאַר אַ טאָפּ שאָלעכץ (מיט דעם קאַרטאָפעל־שאָלעכץ קאָרמעט מען חזירים).

אין באַלוט וואוינען עס די אומגליקליכע האַנד־וועבער פאַר דער מלחמה האָבען זיי געצעהלט 20 טויזענד אַנ׳ערך. דעמאָלט האָבען זיי געמאַכט ווי עס איז אַ לעבען, און געוואוינט ווי מענשען, איצטער איז פון זיי געבליבען אַ צעהנטעל, צוויי טויזענד איינגאַנצען, און די צוויי טויזענד געהען פשוט אויס פון הונגער.

איך בין אַריין צו איינעם פון די וועבער אין שטוב, וועלכע געפינט זיך אויף דעם ערשטען שטאָק, פון אַ האַלב איינגעפאַלענע הויז אין אַ הויף, די וואוינונג בעשטעהט פון איין צימער, אַ צימליך גרויסער. די גרעסערע העלפט פון דעם צימער איז פערנומען פון צוויי וועב־שטולען, אין דער קלענערער העלפט שטעהען דריי בעטען, אַנ׳אויוען, א טיש און אַ פּאָר בענקלעך, וואו דורכצוגעהן איז כמעט נישטאָ.

דער וועבער אַרבייט אויף איין שטול. די אַנדערע שטול איז ליידיג, ער דערצעהלט, אַז ווען ער אַרבייט און האָרעוועט זעכצעהן שעה אַ טאָג פערדינט ער דריי־פיר דאָלאַר אַ וואָך. פאַר דער מלחמה פלעגט ער אויסאַרבייטען דרייסיג רובעל אַ וואָך. דעמאָלט איז דער צימער געווען זיין וואַרשטאַט און געוואוינט האָט ער אין די דערבייאיגע צימערען.

ער האָט אַכט קינדער, אַ פּאָר פון זיי זענען שוין דערוואַקסענע. איינער איז געווען אין שטוב בעת איך און מיין בעגלייטער זענען דאָרטען אַריין, איך האָב געמיינט אַז ער איז אַ יאָהר זעכצעהן, — אַ נידעריגער, אַ בלאַסער, מיט איינגעפאַלענע באַקען. אויף דער פראַגע ווי אַלט ער איז, האָט ער געענטפערט „צוויי־און־צוואַנציג יאָהר“! ער איז א שניידער, אָבער ביי שניידעריי איז איצט אַ ביטערע צייט, ער געהט אַרום ליידיג.

דער פאָטער זאָגט, „איך בין שוין דריי און פופציג יאָהר אַלט, ווער ווייס צי איך וועל אַמאָל זיך אַרויסרייסען פון דעם גהינום און זעהן די ליכטיגע זון“.

די אַלע צעהן מענשען, טאַטע־מאַמע, גרויסע און קליינע קינדער וואוינען אין דעם איין צימער און שלאָפען אין דריי בעטען!

אויף אַלע זייטען זעה איך די וואוינונגען, איך הער דעם קלאַפּען פון דער וועב־שטול, זי שטעהט ביי דעם איינציגען פענסטער, וואָס די וואוינונג פערמאָגט. זי פערשטעלט די ליכט, זי לאָזט נישט אַריין די לופט. פון איהר איז חושך אין שטוב און ענג. און זי קלאַפּט דעם גאַנצען טאָג מיט דעם זעלבען מאָנאָטאָנישען געריוש, זי בעהערשט אַלץ, פערטויבט אַלץ, און אונטער דעם דרוק פון איהר פערניכטענדער מאָסט ווערען קינדער געבוירען און ערצויגען.

איך האָב זיך צוגעקוקט ספּעציעל צו די קינדער, וואָס איך האָב אין באַלוט בעגעגענט, זעלטען וואָס איך האָב געזעהן איינעם פון זיי אָנגעטאָן אין גאַנצע זאַכען. די מעהרסטע געהען אָפּגעריסען און אָפּגעשליסען, און אויסזעהן זעהען זיי אויס ווי ערשט נאָך אַ לאַנגער קרענק — אויסגעצעהרט מיט פערזאָרגטע פנימער.

איך בין אַריין אין רב׳ס תלמוד תורה, די גרעסטע תלמוד תורה אין לאָדז. דער אויפזעהער, אַ קלוגער יוד פון מיטעלע יאָהרען, האָט מיך דורכגעפיהרט דורך די קלאַסען, מע זאָל דערזעהן פונקט ווי אין די אַלט־יודישע חדרים, די יונגלעך שאָקלען זיך איבער אַ פרק חומש אָדער א בלאַט גמרא, און אַלע ענטפערען דעם רבי׳ן מיטאַמאָל, אַלע שרייען און זינגען אויס זייערע ווערטער.

טיפּישע יודישע פנימער, ברענענדיגע אויגעלעך, בלייכע באַקען.

דער פערוואַלטער דערצעהלט מיר, אַז פון די דריי הונדערט און פופציג קינדער וואָס לערנען אין דער תלמוד תורה בעקומען צוויי הונדערט און אַכציג פריי קליידער. ער בעווייזט מיר אַ צעטעל, וואו עס איז אויסגערעכענט וואָס מען דאַרף קויפען פאַר די פערשידענע קינדער אויף חנוכה. איינעם אַ פּאָר הויזען, דעם צווייטען אַ פּאָר שיך, דעם דריטען אַ העמד, דעם פערטען אַ פּאַלטאָ, און אַזוי ווייטער און ווייטער.

איך בעמערק אָבער, אַז טראָץ דעם וואָס די תלמוד תורה העלפט די קינדער אַרויס מיט קליידער, געהען זיי שרעקליך אָפּגעריסען.

אין דער תלמוד־תורה איז אויך דאָ אַ קיך, וואו מען גיט אַלע קינדער אַ מאָלצייט אין מיטען טאָג. דער מאָלצייט בעשטעהט פון אַ טעלער זופּ, ברויט און אַ קליין שטיקעלע פלייש, (איך האָב געזעהן די פּאָרציעס, נישט מעהר ווי אַ כזית די גרויס).

איך האָב די תלמוד תורה בעזוכט צוועלף ביי טאָג. ווען איך בין אַריין אין קיך, האָב איך דאָרט געפונען אַ גרופּע קליינע יונגלעך זיצען און וואַרטען. דער פערוואַלטער האָט מיר ערקלערט, אַז דער רבי פון זייער קלאַס איז דעם טאָג נישט געקומען, האָט ער זיי געשיקט אַהיים. זיי געהען אָבער נישט אַוועק, ווייל זיי וואַרטען אויף דעם מאָלצייט, וועלכער דאַרף סערווירט ווערען ערשט האַלב צוויי.

* * *

„ווען צוויי, אָדער דריי פון די גרויסע יודישע טעקסטיל־פאַבריקען וואָלטען נאָר געוואָלט, וואָלטען זיי די צוויי טויזענד אומגליקליכע וועבער־פאַמיליעס געקענט ראַטעווען, זיי דאַרפען נאָר עפענען זייערע טירען אַ קליין ביסעלע און אַריינ־נעהמען די האַנד־וועבער אין זייערע פאַבריקען און זיי אויסלערנען צו אַרבייטען ביי די מעכאַנישע שטולען“.

דאָס האָט מיר געזאָגט אַ געוועזענער וועבער, וועלכער איז גוט בעקאַנט מיט דער לאַגע, די האַנד־וועבער קענען נישט מאַכען קיין לעבען דערפאַר, ווייל זיי קענען נישט קאָנקורירען מיט קראַפט־מאַשין. ווען אַ האַנד־וועבער בעקומט אַ ביסעל אַרבייט ביי אַ קליינעם פאַבריקאַנט, מוז ער די אַרבייט מאַכען לויט דיזעלבע פרייזען, פאַר וועלכע די מאַשין אין דער גרויסער פאַבריק מאַכט איהר. די האַנד קען מיט דער מאַשין נישט קאָנקורירען. דער וועבער, וואָס אַרבייט אויף דער אַלט־מאָדישער שטול, מוז אונטערגעהן, ער איז פערורטיילט.

פרעגט זיך, פאַרוואָס וואַרפט ער נישט אַוועק זיין וועב־שטול און געהט נישט אַוועק אַרבייטען אין פאַבריק? איז דער תירוץ אז אין דער פאַבריק נעהמט מען איהם נישט אריין, מען לאָזט איהם אַפילו נישט אַריין אין יענע פאַבריקען וואָס געהערען צו יודען.

וועגען דעם איז שוין אַ סך געשריבען געוואָרען אין דער יודישער פרעסע, איך וויל דאָ נאָר איבערגעבען אַנ׳ערקלערונג וואָס איך האָב דאָ בעקומען פון אַ גרויסען יודישען פאַבריקאַנט, וועלכער האָט ביז אַ געוויסער מאָס יאָ געזוכט עפּעס צו טון פאַר די יודישע וועבער, זיין ערקלערונג פערענטפערט נישט די יודישע פאַבריקאַנטען, זי וואַרפט אָבער אַ ליכט אויף דער אלגעמיינער לאַגע, אין וועלכער די יודען אין פוילען געפינען זיך.

— עס איז געווען אַ צייט (אַזוי האָט דער יודישער פאַבריקאַנט מיר דערצעהלט) ווען יודען האָבען אַליין נישט געוואָלט געהן אין די פאַבריקען און די פאַבריקאַנטען האָבען זיי אויך נישט געוואָלט אַריינגעהמען. די הויפּט־אורזאַכע דעמאָלט איז געווען דער שבת, דער יודישער וועבער האָט נישט געוואָלט אַרבייטען שבת און דער יודישער פאַבריקאַנט האָט אויך נישט געוואָלט אַז ביי איהם אין פאַבריק זאָל אַ יוד אַרבייטען שבת.

עס זענען אויך געווען אַ פּאָר אַנדערע מאָטיווען, פאַרוואָס די פאַבריקאַנטען, סיי קריסטליכע, סיי יודישע, האָבען נישט געוואָלט אַריינגעהמען קיין יודען. דער יודישער אַרבייטער מיט צעהן, פופצעהן יאָהר צוריק איז געווען מעהר ראַדיקאַל, מעהר אויפגעקלערט ווי דער פוילישער, ער האָט געפאָדערט בעסערע בעדינגונגען, האָט זיך נישט געלאָזט אונטערדריקען. דער פאַבריקאַנט האָט אויך מורא געהאַט פאַר דער פעהיגקייט און אַמביציע פון דעם יודישען אַרבייטער, טאָמער וועט ער זיך אין פאַבריק אויסלערנען די מעטאָדען פון אַרבייט, דער געהן די „סודות“ פון דער מעכאַניק און דערנאָך מאַכען שותפות מיט אַ קאָנקורענט.

די אַלע מאָטיווען פאַר אויסשליסען יודישע אַרבייטער זענען אָבער שוין לאַנג פערשוואונדען.

דערפאַר מיינט מיין אויפקלערער אַז די מעהרסטע יודישע פאַבריקאַנטען וואָלטען איצטער נישט אויסגעבראַקירט קיין יודען און זיי וואָלטען צווישען די צעהנדליגער טויזענדער אַרבייטער אין זייערע פאַבריקען געמאַכט פּלאַץ פאַר די פּאָר טויזענד יודען וואָס מוטשען זיך ביי די האַנד־שטולען, איז אָבער פערהאַן אַנ׳אַנדער צרה.

און דאָס איז די פערביסענע געגנערשאַפט פון די פוילישע אַרבייטער. וועלכע שטעהען שוין אין די פאַבריקען. דער פוילישער אַרבייטער בעטראַכט די וועב־פאַבריק אַלס די טעריטאָריע פון זיין פאַמיליע, אויב די פאַבריק נויטיגט זיך אין נאָך מענשען, וויל ער, אַז מען זאָל צונעהמען זיינעם אַ זוהן, אָדער אַנ׳איידעם, אָדער אַ ברודער, אָדער אַ פריינד. ווען אַ יוד שטעלט זיך אויף דעם פּלאַץ. הייסט עס ביי איהם, אַז אַ פרעמדער האָט זיך אַריינגעריסען אין זיין היים און איהם בערויבט.

דער יודישער וועבער, וואָס האָט זיין גאַנצען לעבען געאַרבייט ביי אַ האַנד־שטול, קען זיך ביי אַ קראַפט־שטול נישט שטעלען, סיידען מען לערנט איהם פריהער אויס, ווי אַזוי די מאַשין צו פיהרען. לערנען דאַרף איהם אימיצער, וואָס אַרבייט שוין אין פאַבריק. דער אימיצער איז אָבער אַ פּאָלאַק, און ער ענטזאָגט זיך דעם יודען צו לערנען.

און אַפילו ווען דער יוד לערנט זיך אויס די אַרבייט ערגעץ פריוואַט, לאָזען איהם די פּאָליאַקען נישט אַריין. עס זענען געווען פאַלען ווען גאַנצע פאַבריקען האָבען ערקלערט אַ שטרייק דערפאַר, וואָס דער באַלעבאָס האָט געוואָלט אַריינשטעלען א יודען.

דאָס, אַלזאָ, איז די ערקלערונג, וואָס דער דערמאָהנטער רייכער פאַבריקאַנט האָט מיר געגעבען פאַרוואָס די יודישע פאַבריקען בלייבען פערשלאָסען פאַר די אומגליקליכע האַנד־וועבער. דערביי האָט ער צוגעגעבען, אַז אין די פּאָר פאַבריקען, וואו די אייגענטימער האָבען געמאַכט אַנ׳ערנסטען פערזוך יודען אַריינצונעהמען, איז עס זיי געלונגען.

די ערשטע מניעה, דאָס וואָס די האַנד־וועבער קענען נישט אַרבייטען ביי דער מאַשין און דאָס וואָס עס איז נישטאָ אין פאַבריק ווער עס זאָל זיי וועלען לערנען, שיינט איצט צו זיין די וויכטיגערע. דעם פעהלער גוט צו מאַכען זוכט איצטער די „אָרט“ אָרגאַניזאַציע פון לאָדז. זי האָט איינגעריכטעט אַ פאַבריק מיט מאַשינען, וואו זי לערנט האַנד־וועבער ווי אַריבערצוגעהן צו קראַפט־שטולען. אויב עס וועט געלונגען אַריינצושטעלען די ערשטע עטליכע יודען אין די פאַבריקען, וועלען שוין שפּעטער קענען אַריינקומען אַנדערע, ווייל די ערשטע וועלען קענען לערנען די שפּעטערדיגע.

די האָפנונג איז אָבער בלויז אויף די יודישע פאַבריקאַנטען. די קריסטליכע וועלען נאָך אַ לאַנגע צייט קיין יודישען אַרבייטער נישט אַריינעהמען.

צעבן־קאָנפערענץ פון ראַדאָמער האַנדווערקער־קלוב

(ענדע פון 6. זייט).

יודישע האַנדווערקער, ווי אויך די גרויסע ראָל וואָס האָט געשפּילט דער צענטראַלער פערבאַנד בנוגע אויסאַרבייטען דאָס געזעץ.

ער ווייזט אָן אויף דער אַלגעמיינע שלעכטע סיטואַציע, אין וועלכע עס געפינען זיך די יודישע פאַרשטעהער, שאַפט אין די האַנדוו.־קאַמערען, וואו זיי געפינען זיך איבעראַל אין דער אַבסאָלוטער מינדערהייט. ער גיט איבער איינציגע פאַקטען, וועלכע אילוסטרירען די קאַפּיטעל, וואָס קומט אויך צו פיהרען ביי פערשידענע פראַגען, וועלכע האָבען פאַר יודען אַ גרויסע בעדייטונג.

דער רעפערענט שטעלט זיך בעזונדערס אָפּ אויף די עקזאַמען פראַגע. ער ערקלערט, אַז די יודען דאַרפען מאַסענווייז געהען צו די עקזאַמענס ספּעציעל יעצט ווען עס איז נאָך חל די הנחות־עקזאַמענס. ער האַלט, אַז די יודען דאַרפען ווייט מעגליך זיך אָנשטרענגען און איינצאַהלען פאַר די עקזאַמענס אום אַזוי־אַרום צו פערזיכערען זיך די עקזיסטענץ, ווי אויך פאַר די ניהנטע, וואָרים איהן בענדיג פון 1 מערץ ניי יאָהר — וועלען קיין הנחות־עק אַמפּוס נישט גילטען.

ה׳ גוטמאַן ר־פט די פערזאַמלונג צו פיהרען אַ ברייטע אַגיטאַציע פאַר אַ מאַסען־עקזאַמען און אויסצינוצען די 2 חדשים, וואָס זי בלייבען נאָך פערהאַנ־ען. ער בעמערקט אויך, אַז די קריכטליכע בען־פעלקערונג נוצט אויס די וואָונד־קורסען אין אַלערליי דעיגצונגס פאַך־קורסען און די יודען כמעט נאָרנישט. דערביי איז כאַראַקטעריזירט ער די פּאַסיווע שטעלונג פון די יודישע אינטעליגענץ און די רעליגיעזע פאַרשטעהער לגבי די אַקטיווע אַרבייט פון די קריסטליכע אינטעליגענץ אין זייערע רעליגיעזע פאַרשטעהער, וועלכע בויען יוגענד־פאַכשולען און קורסען, און וועלכע אינטערווענירען וואו מען דאַרף אום צו בעקומען סובסידיעס.

אבבע־וואָר.

Dr. med. J. IMICH
צוריקגעקעהרט
ספּעציאַל־אַרצט פאַר
נאָז, אויערן, האַלז־ און קעהל־קאָפּ קראַנקהייטען
MONIUSZKI 1, tel. 209-97.
נעמט אָן פון 5—7 אָוו., וואָכנטאָג: און חגאות פון 1—2 נ״מ

Dr. med. L. LIEBESKINDOWA
קינדער־קראַנקהייטען
זאַוואַדזקאַ 6, טעלעפאָן 216-66
נעמט אָן פון 3—5 נאָכמ.

Dr. med. S. Liebeskind
אַקושעריע און פרויען־קראַנקהייטען
זאַוואַדזקאַ 6, טעל. פאָן 216-66
נעמט אָן פון 4—6 נאָכמ.

„SANATO“
וועכבעריד קליניק כירורגישע
אַגראַראָווא 10, טעל. 213-57
1־טע און 2־טע קלאַס
ערצ׳ ליבע אויפזיכט איבער דער מוטער און קינד
פּרייזע פון געבורט
אין 2־טע קלאַס צוזאַמען מיט פערהיטונגס־מיטלען
200 זל.
אויגען־אָפּטיילונג פון ד״ר מיר. י. קאַרוש
עמפּפאַנגס שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.
כירורגישע אָפּטיילונג פון ד״ר מיר. מ. קאַנטאָר
עמפּפאַנגס־שעה׳ן פון 1 ביז 2 נאָכמיטאָג.

ד״ר שטשיניצע
צאָהן־ערצטליכער גאַבינעט
און רענטגען־אינסטיטוט
דיאַגנאָסטיק, אויסערליכע און לייכט־טיפע טעראַפּיע
זגערזשער 17 טעל. 116-33
ווענעראָלאָגישער גאַבינעט
טעגליך טיטיג פון 1 — 2 נאָכמיטאָג.

Dr. MED. H. LUBICZ
ספּ. פאַר הויט, ווענערישע און געשלעכטס־קראַנק.
אויף צעג לניאַנאַ 43, טעל. 141 32
עמפּפאַנגס שעה׳ן 8—10, 12—2, און 5—8 זו מאַג און יו״ט 9—1. פאַר דאַמען בעזונדערער וואַרטע־זאַל

Dr. med. J. Lubicz
כירורג־אָרטאָפּעד
Gdańska 28, tel. 183-17
צוריקגעקעהרט.
קראַנקהייטען פון די ביינער, געלענקען,
פערקרימונגען פון די פלייצעס און גלידער
איינגעבוירענע פאַרצאַהניע פון וועטעליכע אָרטאָפּעדישע, קאָרסעטען, און: קלומפּקעס אויף פּלאַטפוס, קינסטליכע גלידער א. ז. וו.
נעמט אָן פון 2,30 ביז 4,30 נאָכמ.

DR. MED. L. Pikielny
אורעלאָג
ספּעציאַל־אַרצט פאַר נירען, בלאָז און אורין־קראַנקה.
NAWROT 8, tel. 2,19-90
נעמט אָן פון 12—1 און פון 7— 4 אוונט.

Dr. med. M. LERNER
ספּעציאַליסט פאַר קינדער־קראַנקהייטען
זאַבאַדניאַ 64, טעל. 113-09
נעהמט אָן פון 3 ביז 5 נאָכמיטאָג.

Dr. Z. Rakowski
ספּ. פאַר אויערן־, נאָז־, האַלז־ און לונגען־קראַנקה
9 קאָנסטאַנטינער 9, טעלעפאָן 127-81.
שפּרעכשטונדען פון 11—2 און פון 5—7. נעמט אויך אָן אין לעטשיצער נאַרוטאָוויטש 17 פון 10—11 און פון 2—5.

קי־א־טעאטער
ZACHĘTA
26 זגערזשער 26

היינט און פאלגענדע טעג!

מעכטיגסטע מייסטערווערק, וואס דערגרייכט ביז צו דער טיפעניש פון די מענשליכע נשמות. גרויסע דראמע א.נ.

צוריקקעהר פון געפאנגענשאפט

אין די הויפטראלען:

Dita Parlo i Gustaw Fröhlich

דאס זענען 2 געפיהלען, צווישען וועלכע מ'קען קיין בריק נישט בויען: פריינדשאפט און ליבע... צווי פריינד און... א פרוי...

געקליבענער ארקעסטער אינטער דער לייטונג פון ה' סטעפאנסקי
אנהויב פון די סעאנסען: אין געוו. טעג 4 נאכמ. שבת, זונטאג און יום טוב — 12 א זייגער בייטאג. דער זאל איז גוט בהייצט.
נעכסטער פראגראם: ליבעס-שעהן פון די יונגע...

ניי־אויפגעבויטער רעווי־טעאטער
„WESOŁY KĄCIK“ (פריילעכער ווינקעל)
17 זגערזשער 17
צופאהר מיט אלע טראמוואיען ביז פלאץ קאשטשעלני

אכטונג!

צוליב'ן רעמאנט וועט דאס טעאטער
נישט זיין טעטיג ביז שבת, ד. 17/1 ד.ח.
שבת, דעם 17־טען ד. ח., 5.30 נאכמ.
בענייאונג פון די רעווי־פארשטעלונגען

צושניידער־שולע פאר הערן און דאמען־בעקליידונג
וויכטיגע בעקאנטמאכונג פאר לאדז און אומגעגנער!

הערן־ און דאמען־שניידער, שניידערינס און געזעלען! אויב איהר ווילט אהער עקאנאמישע לאגע פערבעסערן און אייער ארבייט לייכטער מאכען, טא קומט באַ"ד זיך פערשרייבען אויף די צושניידער־קורסען, וואס זענען געעפענט געווארען זונטאג, דעם 11־טען ד. ח. אין לאקאל פון דער האנדווערקער־צענטראלע, זשעלאנא 10 a, וויל נור ביז'ן 15־טען ד.ח. גילט דער הנחה פרייז. נאך דעם 15־טען ד. ח. וועט קאסטען בעדייטענד טייערער דעריבער זאלט א יהר נישט פערשלעפען און וואס שנעלער זיך איינשרייבען אויף די קורסען. א נייער קורס הויבט זיך אן יעדען 15־טען און 1־טען.

דער לאקאל איז אפען פאר שילער צום איינשרייבען זיך פון 10 א זייגער פריה ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 9 אוונד. פאר צופרייזע שילער און איינגעפיהרט א שנעל־קורס, וואס וועט דויערן 3 וואכען.

מיט אכטונג צושניידע־לעהרער
א. אורמאן, זשעלאנא 10 a

אכטונג, ציי טונגס־פערקויפער!

די פערוואלטונג מאכט בעקאנט, אז קיין איין ציי טונגס־פערקויפער זאל זיך נישט אונטערשטעהן צו האנדלען אום שבת מיט ציי טונגען, אין געגענפאל וועלען מיר איינגעבען א צעטעל אין די יוד. גמינע פון די, וואס האנדלען אום שבת מיט ציי טונגען און זיי וועלען האבען דערפון פיל שאדען.

מיט אכטונג די פערוואלטונג.

Zaginiony został

kwit inkasowy № 51102B wyd. przez Bank Kupiecko - Kredytowy na sumę zł. 25.— Kwit zostaje unieważniony. — Zwrócić takowy do W. JAKUBOWICZA, Zawadzka 20. 707

Dr. N. HALTRECHT

ספעצ.־ארצט פאר הויט און געשלעכטס־ קראנק.
נעמט אן פון 8 ביז 9 פריה פון 12—3 נאכמיטאג און פון 8 ביז 9 אוונד.
זונטאג פון 9 ביז 1 בייטאג.
פיעטריקאווער 10
פאר אינבעמיטעלטע לעטשניצע־פרייזען.

PORADNIA WENEROLOGICZNA

פון דאקטוירים־ספעציאליסטען
זאוואדזקא 1.

נאר פאר וועגערישע הויט־קראנקהה. און מענער־שוועכע אנאליזען פון בלוט און אויספלוס אויף סיפיליס און טריפער. קאנסיליומס מיט ספעציאליסטען פון אוראלאגישע און נערוועז־קראנקהייטען.
קווארץ־לאמפ. עלעקטרישער הייל־קאבינעט קאסמעטיק.
— — טעטיג פון 8 פריה ביז 9 אוונד. — —
פון 11 ביז 12 ביי טאג און פון 2 ביז 3 נאכמ. נעמט אן א פרוי־דאקטאר נור קינדער און פרויען
זונטאג פון 9 פריה ביז 2 נאכמיטאג.
— בעזונדער ווארטע־צימער פאר פרויען —
וויזיט 3 זל.

Dr. ADAM GROSGLIK

Al. Kościuszki 27
tel. 151 78
צוריקגעקעהרט
הויט און וועגערישע קראנקה. רענטגען און ליכטשטראלאינבס. נעמט אן פון 4—7 אוונד

Reichsdeutsche

erteilt Konversation und Gramatik zu billigen Preisen.
Główna 41, II p. front, m. 7, tel. 146-65.

אבארט צו שלאפען

פאר 2 אנשטענדיגע יונגעלייט איז אפצוגעבען
צו ערפאהרען
פיעטריקאווער 33,
איי 2 טען הויף, פ ירמער

Dr. med. W. Eychner

גינעקאלאג־אקושער
זגערזשער 11
טעלעפאן 134—72
נעמט אן פון 2—3 נאכמ. און פון $7^1/_2$—9 אוונד

קאנסום
ביי דער „ווידזעווער מאנופאקטור“
אקצ.־געז. איז לאדז
54 ראקיטשינער 54
צופאהר מיט די טראמוואיען 10 און 16
— עמפפעהלט: —
רעשטלעך, סעקונדא, בראק, בארכאנעז, פלאנעלקעס
און אנדערע ארטיקלען פון בעקאנטער גוטקייט, אויסארבייטונג פון דער

Marka fabr. spec.　　Marka fabryczna

ווידזעווער מאנופאקטור
אקצ.־געז.
איז לאדז.

ala wyrobów O.K.　　fabryczna ogólna　Ogólna

מיר מאכען אויפמערקזאם דער געעהרטער קונדשאפט אויף די
ווידזעווער ארטיקלען פון דער ספעציעלער מארקע O K
וואס איז די בעסטע און די דויערהאפטיגסטע בוימוואל־סחורה,
וואס די מאדערנע טעקסטיל־טעכניק איז פעהיג צו פראדוצירען.

די שטאפען O K זענען וואס אמת טייערער פון די נארמאלע געוועבען, אבער דער שטוואס העכערער פרייז לוינט זיך פילפאכיג. וועש פון O K ווערט נישט קאליע נאך א פאר יאהר, פערלירט נישט זיין אונפערגלייכליכען שיינעם אויסזעהן נאכ'ן וואשען, דערהאלט אויף שטענדיג די שניי־ווייסקייט און זייער גלאנץ, שטעלט מיט זיך פאר א ווערטפולען און דויערהאפטיגען פאמיליען אוצר, וואס מ'קען איבערלאזען בירושה.

צוליב די טעמים ענטשפרעכען די שטאפען O K אויסגעצייכענט
אויף חתונה־אויסשטייערס

יודישער פרויען־פערבאנד „וו.י.ז.א.“
26 שענקיעוויטשא 26.
היינט, מיטוואך, דעם 14־טען יאנואר ד. י. 9 א זייגער אוונד, וועט ח׳
רעד. לאזאר פוקס
האלטען א רעפעראט א.נ.
„דאס שאפען פון שלום אש“
(אין צוזאמענהאנג מיט זיין יובילעי)
נאכ'ן רעפעראט וועלען פארקומען רעציטאציעס פון שלום אש'ס שאפונגען.
705

צו די ה"ה גנבים!

אזוי ווי מאנטאג, 5 א זייגער נאכמ. האב איך אפגעשיקט א פעקעל סחורה אויף נאוואמיעסקא 19 צו די לענטשיצער פיהרען אין דער ווערט פון 80 ז. און אזוי ווי עס האט פאר קיינעם קיין שום ווערט נישט, בעט איך די ה"ה גנבים געגען בעלוינונג אין שטרענגער דיסקרעציע אבצושיקען דאס פעקעל צו שולץ, פיעטריקאווער 41 אדער טעלעפאניש מיטטיילען 152-94.
708

ענטשולדיגונג

דערמיט ענטשולדיג איך זיך פאר מאיר פאטאצקי פאר מיין נישט ארטיג האנדלען געגען איהם און פערזיכער, אז ס'וועט שוין דאס מעהר נישט פארקומען.

סענדער וואלקאוויטש. 706

דער יונגערמאן און די פרוי,

וואס האבען געקויפט אין דער האלע ביי מיר מאנטאג פון 2—3 נאכמ 7 שטיק 300־ער צו 26.80 און על פי טעות איז בערעכנט געווארען 5 שטיק און איהר האט געגעבען 134 זל. איך האב זיכער געגלויבט, אז איהר וועט אויף אייער געוויסען נישט קענען פערטראגען מיין עולה, און איהר ווערט געבעטען מיר אבצוברענגען די 2 שטיקער 300 ער, ווי נטעטל מיר פאר זיי צו בעצאהלען, אין געגענפאל וועל איך געצוואונגען זיין צו שילדערן אייך אין דער פרעסע און מען וועט אייך זיכער געפינען.
712

זיכערע הילף און א רפואה

אהן א אפעראציע, אן בלוט, אהן א מעסער און אהן בלוט־פערגיסונג פאר קראנקע אויף קילעס פאר מענער ווייבער און קינדער, פערשידענע קאליקעס אין גוף פאר הויקערס אין פיס

פערלאזט אייך נישט, ווייל דער ווינקעל־בראך ווערט גרויס אזוי ווי א מענשען־קאפ, אדער אזוי ווי א וואסער־קאן און עס פאלט אריין אין דעם פוס און דער קראנקער איז אין א גרויסער סכנה דורך פערדרייען די קישקעס ווערט ער בראנדיג און שטערבליך. ספעציעלע גומענע היל־באנדאזשען אויסגעצייכענט גוט דורך גרויסע פראקטיק אין מיט מיינע בעהאנדלונג און פון דיפלאמירטען ארטאפעדער־דאקטאר בעכערנע בעוואפנונגען זיכער דעם שטערקסטען און געפעהרליכסטען

בראך. אויך פאר הויקערס לייטונגען מיט הייל־קארסעטען און אפאראטען פאר פערקרומטע פיס און פלאט־פוס ספעציעלע אינלאגען אין די שיך. קינסטליכע גומענע פיס און הענט, גומענע זאקען פאר די גרעסטע קראנקע אדערן.
עמפפאנגען פון 9 ביז 1 בייטאג און פון 3 ביז 7 אין אוונד.

ארטאפעדישע אנשטאלט

Specialist J. RAPAPORT Ortoped von Lemberg
Łódź, WÓLCZAŃSKA 10, tel. 221-77, front, parter

בעמערקונג: דאס ערוועניכע ערשיינען פון די קראנקע איז אונבעדינגט נויטיג רעקלאמען האבען אויסגעשטעלט פאלגענדע אוניווערזיטעטס־פראפעסארען: פראפ. ד"ר בראנמש, פראפ. ד"ר י. מארישלער, פראפ. ד"ר ב. קיעלאנאווסקי און אויך אנדערע. מיר נעהמען אויך אן סערטיפיקאטען פון דער קראנקען־קאסע

דאנקזאגונג.

דעם געעהרטען ה' ד"ר. י. ראפאפארט, ספעצ. פאר ברוך־לײדענדע אין לאדז, מאגלטשאנסקא 29, פראנט 2 שטאק, פאר דער גיכער איינטרעטענלאזער הילף און רעטען מיך דעם ערשטען טאג ראש השנה פון דעם שווערען און טויט מיין לעבען געפעהרליכען ברוך, פאר דעם חיסע שאפטליכען אנלעגען מיר דעם בענדאזש פין 2 ו טעטארדע דאנק איך אויף דעם וועגן הערצליך און עס שפעהל איהם דעדורך פאר אלע ברוך־לײדענדע

Dr. M. Minzer, N. lekarz kolejowy K. Chorych.

לאנגיעריגער געריכטס־סעקרעטאר
ערטיילט און ערלעדיגט אלערליי
ביטעס, אנקלאגעס און קלאוזולעס
ספעציאליסט אין מיליטער־ענינים.
שנעלער אויסקויף פון פאטענטען און רעגיסטראציע־קארטען אויפ'ן יאהר 1931
ב. מאן, 10 פיעטריקאווער 10

אנאנסען־פרייז			
	פאר'ן טעקסט—18 גר. פרייטאג און ערב יו"ט—24 גר.	אין דער זייט 8 שפאלטען	
	אין טעקסט—40	60—	4
פאר א מילימעטער־שורה:	נאכ'ן טעקסט—12	18—	8
	ליסטען דער שטאט 50 פראצ. טייערער. אויסל. 100 פראצ. טייערער. מעלדונגען—10 גר. א ווארט		

אבאנאמענטס־פרייז: אין לאדז — 5 זל. א חודש מיט אפטראגען א היים; אויף דער פראווינץ 6 זל. א חודש, אין אויסלאנד — 8 זל.
פאר'ן אינהאלט און טערמינען די אנאנסען איז דער פערלאג נישט פעראנטווארטליך די אדמיניסטראציע איז אפען בייטאג און ביינאכט.

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat“, spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brzustowski i D. Zilberberg.　Redaktor odpowiedzialny: Ch. Kaufman
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat“. Piotrkowska 21.